

39. SJEZD ČSSD

Dlouhodobý program ČSSD

Brno: 10. – 11. 3. 2017

Předkládá:
PhDr. Lubomír Zaorálek
místopředseda ČSSD

39. SJEZD ČSSD

NÁVRH USNESENÍ:

39. sjezd ČSSD schvaluje

„Dlouhodobý program ČSSD“

předložený PhDr. Lubomírem Zaorálkem, místopředsedou ČSSD.

POZNÁMKY:

ČSSD

Dlouhodobý program

Obsah

Předmluva	3
1. Sociální demokracie v měnícím se světě.....	4
Hodnoty sociální demokracie.....	4
Svoboda a odpovědnost.....	4
Rovnost všech lidí v důstojnosti, svobodě a právech.....	4
Solidarita	5
Sociální spravedlnost.....	5
2. Sociální demokracie jako strana a hnutí.....	5
3. Silný a demokratický stát	6
Stát jako záruka demokracie, svobody a solidarity	6
Ústavní instituce a právní řád.....	6
Veřejná správa	7
Krajské a obecní samosprávy jako součást veřejné správy.....	7
Zastupitelská demokracie, ochrana politické soutěže a prvky přímé demokracie	8
Ochrana života, svobody a vlastnictví – stát jako garant bezpečnosti	8
Ochrana demokracie a lidských práv	9
Rovnost mužů a žen	9
4. Česká republika ve světě.....	10
Základní východiska	10
Celoevropská demokracie a sociálně-ekonomický systém	10
Moderní bezpečnostní politika v mezinárodním kontextu.....	11
Rozvojová spolupráce a udržitelný rozvoj	12
Regionální priority zahraniční politiky podle ČSSD	12
5. Sociálně tržní a ekologicky zodpovědná ekonomika	13
Průmyslová a regionální politika.....	14
Energetika a energetická bezpečnost.....	15
Pokrytí potřeb primárních energetických zdrojů.....	15
Obnovitelné zdroje energie a využívání odpadu	16
Dopravní politika.....	17
Životní prostředí.....	18
Rozvoj zemědělství a venkova.....	19
Místní rozvoj a urbanismus	20
Fiskální a daňová politika	21
Exportní politika.....	23
Ekonomická moc musí podléhat demokratické kontrole	24
Participativní podnikání a družstevnictví.....	24
Privatizace a kultivace podnikání.....	25

6.	Digitalizace a budoucnost práce.....	25
	Budoucnost práce	27
	Práce jistá, důstojná, zdravá a spravedlivě ohodnocená.....	28
	Práce, osobní rozvoj a volný čas	28
7.	Podporujeme všechny generace	29
	Mezigenerační solidarita	29
	Dostupné bydlení pro všechny	30
	Důchodové zabezpečení.....	32
8.	Veřejná zdravotní péče	33
	Základní východiska zdravotní politiky	33
	Cíle systému zdravotní péče.....	34
9.	Veřejné, kvalitní a dostupné školství.....	35
	Předškolní a základní vzdělávání	36
	Střední všeobecné a odborné vzdělávání	36
	Vysokoškolské vzdělávání, výzkum, vývoj a inovace	37
	Učitel a další pedagogičtí pracovníci	38
10.	Kultura, média a sport.....	38
	Kulturní politika a financování kultury	38
	Tradice a kulturní dědictví	39
	Dostupná kultura a její rozvoj	40
	Kvalitní média.....	41
	Tělovýchova a sport	41
	Financování sportu	42
	Závěr	43

Předmluva

Sociální demokracie je nejstarší českou politickou stranou. Historická zkušenost je její kotvou i kormidlem. Od roku 1878 je nositelkou emancipačního programu, jenž zanechal obtisk v osmihodinové pracovní době, důstojných pracovních podmínkách, všeobecném a rovném volebním právu a celé řadě dalších občanských a sociálních práv.

Historie ČSSD je úzce spjata s historií naší republiky. Stála u kolébky české státnosti a opakovaně se osvědčila v osudových zápasech českého národa. Platí to o roce 1918, kdy pevně stála po Masarykově boku, odbojové činnosti po roce 1938, při níž řada statečných sociálních demokratů nasazovala vlastní životy, i obnově země po roce 1945. Stopu zanechala na demokratizačním procesu v osmašedesátém i v politických dokumentech disentu za komunistické normalizace. Listopad 1989 přivítala nejen jako návrat svobody a šanci zapojit se do prospěšného evropského integračního procesu, ale také jako šanci na svoji vlastní obnovu.

Stala se opět státotvornou silou, v mnoha ohledech ale čerpající inspiraci z příslušnosti k úzce spolupracující rodině evropských socialistických a sociálně demokratických stran.

Sociální demokracie nemá pochyb o tom, odkud a kam jde. Nemusí se hledat, nemusí se vymezovat, nemusí neustále hltat průzkumy veřejného mínění. Hodnoty svobody, spravedlnosti a solidarity vždy chápala jako příležitost k pomoci slabším. Humanita a demokracie jsou principy, kterým se nestačí klanět. Jimi je třeba žít. Cílem sociální demokracie je svět, v němž mír a spolupráce mají navrch nad válkami a konflikty. Odmítá výsady privilegovaných a zastává se lidí živících se vlastní prací.

Žádné marketingové triky a dýmové clony nedokáží jednou provždy vymýt klasický střet levice a pravice, práce a kapitálu. Politika je založena na sváru a na odlišných receptech levice, pravice a jednotlivých ideových proudů. Strany a hnutí, jež názorově přelétají, stěží mohou působit důvěryhodně.

V éře globalizace dvojnásob platí, že musíme umět rozumně regulovat a krotit hranice neznající neviditelnou ruku trhu, ať už v rámci národním, nebo nadnárodním. K tomu je zapotřebí funkční, spolehlivý stát, jehož představitelé mají důvěru veřejnosti.

Stěžejní pozornost ČSSD vždy byla a bude upřena na důstojné životní podmínky lidí – k nim patří spravedlivé mzdy a důchody, kvalitní veřejné služby (v první řadě školství a zdravotnictví) i rovný přístup k různým generacím, pohlavím či národnostem. Sociální demokracie bude vždy bránit všem formám diskriminace a extremismu. Její přístup je reformistický, důsledně ctí parlamentní demokracii, s doplňkovým zapojením prvků přímé demokracie.

V České republice se nám bude žít jen tak, jak si to sami zařídíme. Proto sociální demokracie vyzývá k aktivnímu občanství a pestrým podobám politické participace lidí, kteří zde žijí. Sama za sebe nabízí principiálnost, vnímavost, kompetenci při realizaci svých programových materiálů.

Tím, co děláme, jak se chováme a k čemu se hlásíme, píšeme historii pro generace, které přijdou a převezmou Českou republiku po nás. Protože je však sociální demokracie živým organismem, i její programové materiály procházejí za nepřetržité diskuse průběžnou aktualizací. Může si to dovolit – s téměř stočtyřicetiletou minulostí v ní mají občané jistotu, že neopustí předvídatelnou trajektorii a nezradí ty, kvůli kterým se kdysi zrodila.

PhDr. Lubomír Zaorálek
místopředseda ČSSD

1. Sociální demokracie v měnícím se světě

Hodnoty sociální demokracie

Sociální demokracie je přesvědčena, že lidé mohou svůj talent a schopnosti plně rozvinout jen ve společnosti, která bude demokratická a sociálně spravedlivá. Podle sociální demokracie jsou si lidé rovni bez ohledu na věk, rasu, pohlaví, sociální postavení nebo politické přesvědčení. Proto prosazuje úctu ke každému člověku jako k individu. Hodnoty, ke kterým se sociální demokracie hlásí, nezají národní hranice a měly by být uznávány celosvětově.

Na prvním místě stojí svobodný, důstojný a co nejspokojenější život všech lidí. Sociálně demokratické pojetí demokracie odráží tento humanistický přístup. Opírá se o respekt k občanským svobodám a lidským právům ve všech jejich rozměrech. Humanitní demokracie je v pojetí sociální demokracie řádem svobody zakotveným v institucích stále se zdokonalující reprezentativní demokracie.

Sociální demokracie je přesvědčena, že sociální podmínky, v nichž lidé žijí, nejsou jen záležitostí jedinců či rodin, ale i věci veřejnou. Nástrojem, který tyto podmínky utváří a mění, je sociální stát. Do úvah o podobě sociálního státu se promítají emancipační a demokratizační snahy mnoha generací.

Předpokladem pro plnohodnotný rozvoj člověka je zdravé životní prostředí. Před snahou podrobit si přírodu dává sociální demokracie přednost souladu s ní. Zkušenost člověka s mnohdy drastickými důsledky průmyslového a technologického rozvoje vede sociální demokracii, aby své základní hodnoty vykládala z hlediska strategie trvale udržitelného rozvoje. Lidstvo nemá na vybranou: musí vnímat hrozící nebezpečí, jež plyne z nerozvážného zacházení s přírodou, a své chování podřídit vědomí, že jinou planetu nemáme.

Při naplňování stěžejních hodnot – svobody, spravedlnosti a solidarity – a organizování lidského života v souladu s nimi je sociální demokracie připravena spolupracovat se všemi relevantními politickými a společenskými silami, jež ctí zásady humanitní demokracie a odpovědného přístupu k Zemi.

Svoboda a odpovědnost

Sociální demokracie se zasazuje o emancipaci člověka. Proto její politika tradičně směřuje k tomu, aby každý člověk žil ve společnosti, kde bude moci uplatnit své právo občana na svobodný rozvoj osobnosti a na svobodná rozhodnutí. Současně usiluje, aby každý bral na sebe odpovědnost za rozhodnutí nejen před svým svědomím, ale i před společností. Uplatnění práv člověka předpokládá současně plné respektování povinností, které pro něho vyplývají z demokraticky přijatých zákonů.

Rovnost všech lidí v důstojnosti, svobodě a právech

Neodmyslitelnou součástí moderní demokratické společnosti je rovnost všech lidí v důstojnosti, svobodě, právech a životních šancích. Pohlaví, věk, rasa, národnost, náboženské a politické přesvědčení, zdravotní stav či ekonomické a sociální postavení jednotlivců, rodin a domácností ve společnosti nesmí být důvod k diskriminaci. Úplné rovnosti nelze vzhledem k vzájemně se odlišujícím životním podmínkám, kvalifikaci, schopnostem a výkonům dosáhnout. Což ovšem nikoho nezabavuje odpovědnosti a povinností. Sociální demokracie však svojí politikou usiluje o rovnost příležitostí a o odstraňování či zmírňování nerovnosti. Vytváří proto veřejnoprávní instituce, stejně jako ekonomická a sociální pravidla platná pro všechny. Sociální demokracie se snaží zajistit lidem kvalitní život. A proto vytváří podmínky pro rovný přístup ke vzdělání, zdravotní péči a dalším veřejným službám, stejně jako k práci, občanskému a osobnímu uplatnění.

Solidarita

Úroveň společnosti se pozná podle podmínek, v nichž žijí její nejslabší členové. Požadavek rovnosti v důstojnosti, svobodě a právech není formální. Je projevem lidské solidarity a občanské sounáležitosti s jednotlivci a skupinami ohroženými sociálním poklesem, chudobou, případně i sociálním vyloučením. Proto sociální demokracie usiluje o vytváření důstojných životních podmínek pro důchodce, rodiny s dětmi, nemocné a zdravotně postižené, nezaměstnané, jakož i jinak znevýhodněné skupiny žijící v nouzi nebo jinak obtížné situaci. Nikdo se nesmí cítit být na okraji společnosti a jejího zájmu. Předpokladem plného uplatnění principu solidarity však je spoluodpovědnost a aktivita příslušníků dotčených skupin. Poněvadž je solidarita hodnotou, jež nezná národní hranice a má globální charakter, uplatňuje sociální demokracie toto hledisko v souladu s přijatými mezinárodními závazky i ve své zahraniční politice.

Sociální spravedlnost

Sociální demokracie se aktivně staví proti rozevírající se nerovnosti podmínek a kvality života jednotlivců i rodin. Jde jí o to, aby se sociální nerovnosti nestávaly nebezpečnými pro celou společnost. Prostřednictvím veřejných rozpočtů a daňové soustavy usiluje o takovou míru přerozdělování, která zajišťuje všem občanům rovné šance na uplatnění se ve společnosti a takové životní podmínky, které umožňují každému vést hodnotný a důstojný život.

2. Sociální demokracie jako strana a hnutí

Sociálně demokratická myšlenka má za sebou v politické praxi více než stoletou historii. Být stranou bez historie může být krátkodobě výhodou, středně a dlouhodobě jde ale o hendikep.

V 19. století se sociální demokracie rodila zdola jako masové sociální hnutí těch, kteří byli vyloučeni z tehdejšího nespravedlivého a uzavřeného systému. Ve stejné době vznikaly a vládly elitářské sítě privilegovaných. Tyto elitářské sítě u nás nepřežily, sociální demokracie ano. Jinde v Evropě se tyto elitářské sítě proměnily v moderní liberální a konzervativní strany. Na české pravici moderní liberální i konzervativní strany dlouhodobě chybějí. Místo toho na pravici sledujeme návrat o dvě století zpět – k oligarchickým sítím vybudovaným za obrovské množství soukromých peněz.

Mezi pojmy strana a hnutí není protiklad. Bere-li se masové hnutí vážně, chce-li hájit zájmy těch, které reprezentuje, a doopravdy zlepšit jejich životy, musí se stát také politickou stranou. To znamená formulovat program, prosazovat myšlenky, vytvářet politiky, soupeřit s ostatními ve volbách. Zkrátka – musí být schopen kompetentně a kvalifikovaně spravovat stát.

Českému sociálně demokratickému hnutí se podařilo vytvořit silnou stranu, která významně formovala politiku první československé republiky.

ČSSD stojí před úkolem posílit to, co ji vždy dělalo pulzujícím a čínorodým hnutím. Ve stranické praxi hodlá nadále posilovat prvky vnitrostranické demokracie – primárky, referenda, ankety apod. Nezbytná je spolupráce s odbory a občanskou společností. K dědictví z éry masové strany patří péče o organizace sociálnědemokratických žen, seniorů, mladých, ale i ekologických aktivistů a dalších. ČSSD se i nadále hodlá otevírat novým spontánně vznikajícím organizacím, iniciativám a sociálním hnutím. Důraz musí být kladen na vzdělávání a osvětu jakožto nedílnou složku politického úsilí, např. pomocí politických institutů.

Cíle a ideály, na kterých kdysi sociální demokracie vyrůstala, jsou stále aktuální a je třeba o ně vést boj. To je hlavní klíč k tomu, aby se sociální demokracie znovu stala hodnověrným hnutím. Sociální práva nejsou v sázce o nic méně než před sto čtyřiceti lety. Totéž platí o právech občanských.

Co je platné, že sociální demokracie spolu s dalšími liberálními a progresivními silami již před sto lety prosadila všeobecné a rovné volební právo, když do Senátu, krajských zastupitelstev a Evropského parlamentu nechodí volit tři čtvrtiny občanů ČR? Když do obecních zastupitelstev nevolí tři pětiny lidí a do dolní komory a v prezidentských volbách bezmála polovina oprávněných voličů? Politika musí znovu získat smysl. K tomu slouží osvědčené pojmy levice a pravice, starý dobrý kompas, který lidem pomáhá zorientovat se v politice dle jejich bytostných sociálně-ekonomických zájmů. Není náhodou, že těmi, kdo chtějí vymazat spolehlivou mapu politiky, a to nejen té české, bývají oligarchové – vlastníci svých „hnutí“. Skrze ně obnovy politiky nedosáhneme. Obnovy důvěry v politiku lze dosáhnout jen skutečným hnutím zdola, jímž kdysi byla a opět musí být sociální demokracie.

Sociální demokracie je unikátní také v tom, že jako politická strana existuje takřka v každé evropské zemi. ČSSD je nedílnou součástí evropské rodiny sociálně demokratických stran a bude aktivně spolupracovat se svými protějšky v jednotlivých státech, v rámci PES – Strany evropských socialistů a skupiny S&D v Evropském parlamentu. Díky členství v Socialistické internacionále může těžit ze spolupráce se svými sesterskými stranami i napříč kontinenty.

3. Silný a demokratický stát

Stát jako záruka demokracie, svobody a solidarity

Poslední desetiletí jsou v Evropě i ve světě ve znamení nadvlády neoliberalismu. Jde o politický projekt, jehož cílem je posílení moci neregulovaného trhu, globálních korporací a jejich ekonomických zájmů. Neoliberalismus zároveň chce co možná nejvíce oslabit roli státu jako garanta demokracie, politického občanství založeného na rovnosti i veřejných služeb dostupných pro všechny. Snižování regulatorní role států, mezinárodních organizací a dalších veřejných institucí nevede k vyšší ekonomické výkonnosti a osobní svobodě, jak se dříve tvrdilo. Vede k oslabování demokratických institucí. Kvůli vlivu neoliberalismu demokratické instituce podléhají zájmům silných národních a zejména nadnárodních korporací, dochází k omezování ochrany zaměstnanců a porušování a rušení jejich práv, ke ztrátě ochrany pracovních míst a masivnímu nárůstu prekarizovaných (nejistých a krátkodobých) druhů práce. Neoliberální reformy založené na komodifikaci veřejného sektoru, tedy jeho otevírání vlivům a tlakům trhu, a privatizaci veřejných služeb jednoznačně vedou k omezování jejich dostupnosti, k růstu nejistoty a chudoby. Neoliberální politický projekt tak systematicky omezuje lidská práva i občanské svobody, ohrožuje základní parametry života ve svobodné společnosti.

Dominantní role neoliberalismu v dnešním světě je úzce spojena s dramatickým nárůstem neregulovaného pohybu finančního kapitálu. Sociální demokracie odmítá oslabování státu a jeho demokratických institucí a prosazuje účinnou regulaci globálního i národního kapitálu a moci velkých korporací na úrovni mezinárodních organizací, Evropské unie i na úrovni národní.

Úkolem sociální demokracie je udržet stát jako účinného ochránce veřejného zájmu – to především znamená, že chce budovat profesionální státní správu, důsledně vytvářet pojistky proti korupčnímu jednání a posilovat legitimitu demokratických institucí. Cílem sociální demokracie je zajistit kvalitní a všem dostupné veřejné služby (bezpečnost, zdravotnictví, školství, soudnictví, sociální zabezpečení a služby, kulturu či veřejnou dopravu). Oslabený veřejný sektor vede i k oslabení role demokratických institucí a ve výsledku k růstu autoritářských tendencí.

Ústavní instituce a právní řád

ČSSD usiluje o kvalitní ústavní a právní systém, který se odvíjí od demokratických hodnot a je v souladu s evropským a mezinárodním právním řádem. Masarykovo pojetí demokracie jako „způsobu života“, k němuž se sociální demokracie hlásí, však přesahuje instituční a normativní

kostru demokracie požadavkem intelektuální a morální kvality občanů – „permanentní revoluce hlav a srdcí“.

Má-li se ČR oprávněně považovat za demokratický právní stát, musí být její právní řád srozumitelný, zakládat stav právní jistoty, posilovat ochranu slabší strany a umožňovat důvěru v právo. Při uplatňování práva ovšem musí být důvěryhodné všechny orgány veřejné moci. Nejde jen o zákonost, správnost a předvídatelnost jejich rozhodnutí, ale také o to, aby bylo rozhodováno bez průtahů a aby bylo splnění povinnosti rychle a účinně vynucováno. Cestu ke splnění těchto požadavků vidí ČSSD především ve zkvalitňování veřejné správy a soudnictví, zejména pokud jde o jejich organizaci a personální obsazení. Také však v racionalizaci procesních a jiných postupů. Nedostatečnou vymahatelnost práva, průtahy a byrokratické excesy považuje ČSSD za vážnou překážku důvěryhodnosti demokratického systému. Vytvářejí totiž nežádoucí až trýznivý rozpor mezi právem a jeho naplněním. Zvláštní důraz sociální demokracie klade na zrychlení práce soudů.

Veřejná správa

Odbornou a informační základnou politiky je veřejná správa. ČSSD bude usilovat o řádné odměňování a sociální jistoty státních zaměstnanců. ČSSD bude důsledně prosazovat principy nezávislé a transparentní státní správy ukotvené v zákoně o státní službě a podporovat další profesionalizaci státní správy.

Cílem sociální demokracie je stabilizovat, zkvalitnit a systematicky zajišťovat celoživotní vzdělávání zaměstnanců státní správy a v neposlední řadě dobudovat a v praxi plně uplatňovat využívání informačních technologií, které umožní kvalitnější poskytování veřejných služeb občanům a společnosti. Důležitým cílem je také prohlubování spolupráce orgánů ústřední státní správy, pokud jde o koordinaci aktivit dotýkajících se působnosti více institucí státní správy.

Musí se klást důraz nejen na dostupnost a finanční efektivitu veřejné správy a jejích agend, ale i na kvalitu poskytovaných služeb. Základem je přijetí standardů výkonu veřejné správy a jejich dodržování. Cílem standardů musí být sjednocení procesů výkonu veřejné správy a zachování stejné kvality veřejné správy na celém území. Zvyšování kvality veřejné správy má vést ke snižování využívání externích služeb.

Dalším úkolem v oblasti veřejné správy je dokončení její reformy a prohloubení spolupráce státní správy a samosprávy v území a obcích (krajské úřady a obecní úřady a magistráty), sociální demokracie je přesvědčena, že sdílená působnost státní správy a samosprávných činností bude ku prospěchu společnosti.

Nedílnou součástí efektivní veřejné správy je využívání informačních technologií a poskytování elektronických služeb občanům v rámci e-Governmentu. ČSSD si uvědomuje, že je důležité vytvářet skutečně fungující a jednoduché služby veřejné správy s využitím kvalitních technologií a systémů. Propojování datového fondu a informačních systémů ve veřejné správě musí být prováděno s cílem usnadnit klientům využívání služeb veřejné správy a zlepšování kvality podpory úředníků, pochopitelně s velkým důrazem na kybernetickou bezpečnost a ochranu osobních údajů. ČSSD prosazuje nasazování centralizovaných systémů a sdílených služeb naproti dnes nevyhovujícím roztržitým systémům s nedostatečnou kvalitou a malou integrací.

Krajské a obecní samosprávy jako součást veřejné správy

Krajské a obecní samosprávy (zakotvené v Ústavě ČR) vytvořily organizační základy pro účast občanů na správě veřejných záležitostí. Princip subsidiarity – rozhodovat na stupni, který je pro danou věc nejvhodnější – spolu s ekonomickou odpovědností samospráv představuje záruku jejich politické a společenské autority.

ČSSD nepokládá vzájemný vztah státu a samosprávy za konkurenční, neboť mají stejný zdroj legitimacy. Prosazovat bude taková řešení, jež zabrání oslabování územní samosprávy a povedou naopak k jejímu prohlubování, včetně zavedení zákonné definice územní samosprávy a garance zvláštních subjektivních práv územních samosprávných celků přímo v textu Ústavy ČR. Sociální demokracie bude nadále usilovat o prohloubení spolupráce státní správy a samosprávy v oblasti společných politik (sociální politika, zaměstnanost, zdravotnictví, ochrana životního prostředí, dopravní a energetická politika, bezpečnostní politika). S tím souvisí podpora další profesionalizace krajských i obecních úřadů a dostatečné finanční zajištění pro výkon svěřených kompetencí.

Sociální demokracie bude usilovat o zkvalitnění veřejných služeb poskytovaných veřejnou správou na celostátní úrovni nebo v příslušném území. Kraje a obce zaručují svým občanům a podnikatelům dostupnost a kvalitu veřejných služeb v místě bez ohledu na skutečnost, zda jde o výkon přenesené nebo samostatné působnosti. V obou variantách činnosti obcí a krajů by měl být zohledněn tento cíl. Úloha státu spočívá v přizpůsobení právního řádu přenesené působnosti krajů a obcí a v nesnižování prostoru pro výkon samostatné působnosti. Nezbytným předpokladem pro realizaci základní úlohy obcí a krajů je zajištění dlouhodobě udržitelného financování těchto činností, které navazuje na dlouhodobou schopnost udržitelného financování sociálně-demokratického programu jako celku.

ČSSD si je plně vědoma rizik, které se skrývají v rozdrobenosti sídelní struktury v ČR, a proto bude dlouhodobě posilovat spolupráci obcí a podporovat diferencovaný výkon veřejné správy v rámci přirozených správních center v území (obce s pověřeným obecním úřadem, obce se stavebním úřadem apod.) v zájmu zkvalitnění výkonu veřejné správy a zajištění dostupnosti veřejných služeb občanům. Úspěšná komunální spolupráce má řadu zahraničních vzorů, které je třeba v ČR největší možnou mírou využít.

Zastupitelská demokracie, ochrana politické soutěže a prvky přímé demokracie

ČSSD považuje parlamentní demokracii za nejvhodnější formu vlády v moderní společnosti. Příkladá však význam také prvkům přímé demokracie, předpokládá součinnost občanů při politickém rozhodování. Zastupitelství je svou podstatou reprezentací obecného zájmu. Vyžaduje tedy optimální zastoupení všech podstatných složek občanské společnosti. Proto také ČSSD bude i nadále trvat na zachování poměrného volebního systému do Poslanecké sněmovny PČR.

Žádoucí je trvalá součinnost občanů na správě státu. Ta je nemyslitelná bez prvků přímé či participativní demokracie, které dávají mínění občanů politickou a právní relevanci. V referendu (od obecní úrovně až po úroveň celostátní) vidí ČSSD jednu z možných účinných vazeb mezi státem a společností, která prakticky stvrzuje význam a roli občana.

Podíl občanů na správě veřejných věcí je možné posilovat i dalšími nástroji, jde například o participativní rozpočty, transparentní veřejné soutěže se zapojením veřejnosti a veřejné konzultace. ČSSD bude tyto nástroje prosazovat všude tam, kde je to vhodné, zejména na úrovni obcí a krajů.

Propojování ekonomických a politických zájmů vede k oligarchizaci reprezentativní demokracie, netransparentnímu rozhodování a k oslabování politického občanství založeného na rovném přístupu k výkonu politických práv. ČSSD proto bude prosazovat efektivní regulaci střetu zájmů a bude aktivně bránit zneužívání ekonomické moci v přístupu k politickému rozhodování.

Ochrana života, svobody a vlastnictví – stát jako garant bezpečnosti

Zajištění bezpečnosti – ochrany života, svobody a vlastnictví – je základní funkcí státu a veřejnou službou, kterou není možné privatizovat. Pocit bezpečí a právní jistota garantovaná státem jsou předpoklady harmonického rozvoje společnosti.

Nové formy zločinu si žádají změnu přístupu k nim. Velkým nebezpečím je mezinárodní zločin. Sociální demokracie proto podporuje skutečně efektivní evropskou a mezinárodní policejní spolupráci.

Jádrem bezpečnostní politiky sociální demokracie je aktivní prevence a systematická integrace sociálně vyloučených jedinců a skupin a potírání rasismu a projevů nenávisti. Klíčovou roli hraje politika zaměstnanosti, boj proti sociálnímu vyloučení a souvisejícím patologickým jevům. Naléhavou výzvou je regulace finančního kapitálu přelévajícího se přes hranice z místa na místo. Nelze připustit rozkvět daňových rájů, žádoucí je důsledné danění finančních transakcí. Stále rostoucím nebezpečím je kyberzločin.

Efektivní zajištění bezpečnosti vyžaduje rychlost reakce a účinné působení přímo na místě. ČSSD proto podporuje další integraci všech složek, které se na zajištění bezpečnosti pro občany podílejí (státní i městské policie, profesionálních a dobrovolných hasičů apod.), aby dokázaly efektivně působit nejen v krizových situacích, ale i v oblasti prevence sociálně patologických jevů a mimořádných událostí.

Ochrana demokracie a lidských práv

ČSSD považuje za povinnost čelit všem skupinám, hnutím a ideologiím, které programově útočí proti všeobecnosti lidských práv z rasistických nebo jinak diskriminačních pozic. Zároveň je přesvědčena, že principy demokracie nelze chránit nedemokratickými metodami, jež by se dotkly práv a svobod ostatních občanů.

Odstraňování různých forem diskriminace chápe ČSSD jako jednotu legislativních a výchovných postupů. Posílit je nutné i obranu proti destruktivním důsledkům kriminality, společenských nerovností a závislosti ve společnosti.

Proces internacionalizace a univerzalizace lidských práv chápe ČSSD jako nezbytný základ mírového soužití, spolupráce a vzájemné solidarity států a národů. Proto bude usilovat o to, aby eticko-právní zásady mezinárodního práva měly prioritní postavení v našem právním systému a aby se Česká republika aktivně podílela na mezinárodních smluvních a institucionálních zárukách obrany lidských práv.

ČSSD uznává prioritu základních a nezadatelných práv a svobod před státní svrchovaností. ČSSD zároveň nepřehlídí, jak zdoluhavě a obtížně Evropa dospívala k jejich uznání. Ví, kolik úsilí muselo být vynaloženo k porážce totalitních režimů, které zneuznávaly evropskou emancipační tradici nebo ji chtěly definitivně vykořenit. Proto ČSSD klade velký důraz na to, aby byla vnímána výchozí politická a historická situace a kulturní identita rozvojových zemí. Jejich podcenění vyvolává komplikující obranné reakce, zvláště je-li spojeno se selektivním přístupem diktovaným dílčími dočasnými mocenskými zájmy.

Zásahy do svrchovanosti států motivované brutálním porušováním základních lidských práv ČSSD akceptuje, jen pokud budou opřeny o nesporná fakta a mezinárodně uznané právní normy. Zvládnutí evropských i globálních integračních procesů vyžaduje trvalé poměřování étosem lidských práv, aby byla zachována jejich humanizační a emancipační perspektiva.

Rovnost mužů a žen

Ačkoli během dvacátého století došlo v postavení žen ve společnosti k obrovskému pokroku, mnohé neoprávněné nerovnosti stále přetrvávají. Ženy jsou nedostatečně zastoupené v mocenských a rozhodovacích procesech, dostávají mnohdy menší mzdu než muži, stávají se častěji oběťmi (domácího) násilí, nesou valnou část odpovědnosti za péči o děti či staré rodiče a o domácnost.

ČSSD důsledně prosazuje vyrovnávání příležitostí a bude systematicky podporovat odstranění strukturálních nerovností mezi ženami a muži. V praxi to znamená, že bude zavádět taková opat-

ření, která otevřou ženám cestu k rovnoprávnému postavení ve všech významných společenských aktivitách. Bude ale také uplatňovat hledisko rovných příležitostí ve všech existujících politikách, strategiích a plánech, včetně oblasti odměňování a péče o rodinu a domácnost.

4. Česká republika ve světě

Základní východiska

Svět se nachází v přelomovém období. S koncem období spojeného s globální dominancí Spojených států končí i několik století globální politické, ekonomické a bezpečnostní hegemonie Západu. Na mezinárodní scénu vstoupily nové mocnosti, vlivní globální i regionální aktéři, kteří přicházejí s vlastními představami o fungování mezinárodního systému. Mocenské poměry se tak stávají multipolárními. Jedním z hlavních úkolů současnosti je zajistit dialog nových mocností o pravidlech, kterými se budeme řídit v 21. století na poli rozvoje demokracie, lidských práv, státní suverenity a mezinárodních vztahů.

Možnosti Evropy při vyjednávání o budoucí podobě světa závisejí na politické a ekonomické stabilitě západních demokracií. Sociální demokracie si musí být vědoma, že mezi faktory, které ji nejvíce ohrožují, patří narůstající příjmová nerovnost ve chvíli, kdy se objevují alternativní modely řízení státu i způsoby vedení mezinárodní politiky.

Je proto nezbytné úspěšně čelit hlavním výzvám dneška – prohlubující se sociální nerovnosti, porušování politických a sociálních práv, klimatické změně a hrozbě ekologických katastrof, znovu se vynořujícím mezistátním konfliktům, organizovanému zločinu, existenci zhroucených států a nekontrolované migraci. Dopady těchto jevů se projevují i na evropském kontinentu. Do globálního prostoru musí vstoupit EU jako co nejjednotnější aktér s koordinovanou vnější politikou.

Hlavním cílem ČSSD je globální uspořádání postavené na vzájemném uznání jednotlivců, různých skupin (etnických, náboženských, národnostních) a států. Je třeba brát vážně obavy občanů z globalizace a zabránit tomu, aby její negativní důsledky dopadaly na ty nejslabší. Současně bude ČSSD prosazovat jasný postoj, že nacionalismus a protekcionismus není alternativou a řešení je třeba hledat společně na nadnárodní úrovni.

Celoevropská demokracie a sociálně-ekonomický systém

Evropskou unii ČSSD chápe jako zcela základní rámec našich hodnot a identity. ČSSD je pro posílení politické jednoty EU při zachování evropské kulturní různorodosti. I proto chce demokratizovat, racionalizovat a profesionalizovat mechanismy rozhodování v EU a nevolené evropské instituce přiblížit institucím voleným. Cílem je zvýšit odpovědnost Evropské komise vůči členským státům a zdůraznit význam rozhodnutí Evropské rady jako reprezentanta členských států.

Odpovědí na krize, kterými Evropská unie prochází (krize eurozóny, uprchlická vlna, konflikt na Ukrajině, brexit atd.) nemůže být zpomalení ani odklon od integrace Evropy. Naším cílem je posílená a demokratičtější Evropa, která bude schopna efektivně zvládat krizové situace v politické, bezpečnostní i ekonomické sféře a bude posilovat sociální soudržnost.

ČSSD je pro dokončení hospodářské a měnové unie. ČR má být v jádru EU, a nikoliv na jejím okraji. ČSSD podpoří vstup ČR do eurozóny v situaci, kdy budou jasně nastavena a dodržována pravidla měnové unie, vstup bude ekonomicky výhodný a nebude ohrožovat dosaženou úroveň dodržování sociálních práv. Přínosy zavedení eura se však ve střednědobé i dlouhodobé perspektivě jeví pro exportně orientovanou zemi jako jednoznačně výhodné. Euro pomůže zvýšit náš obchod, a vytvářet tak nová pracovní místa. Povede k úsporám u zbytečně placených transakčních nákladů. Zapojí nás do hlavního evropského

proudu, do nějž historicky a kulturně patříme. Uvážnutí na vedlejší koleji evropské integrace by ČR zásadně poškodilo ekonomicky i politicky.

V sociální oblasti ČSSD prosazuje celoevropský sociální systém a snižování sociálních nerovností, ochranu zdraví a bezpečnosti občanů, zvyšování sociálních a ekologických standardů, prorůstovou progresivní ekonomiku, jasnou daňovou harmonizaci, spravedlnost a solidaritu. Zásadním je zavedení evropské minimální mzdy odvozené od průměrného platu v daném členském státě, boj proti jakémukoliv sociálnímu dumpingu a společná politika zaměstnanosti.

V případě evropské minimální mzdy je třeba otevřít debatu o její výši minimálně na 40 % průměrného hrubého měsíčního výdělku dané země nebo 60 % mediánového příjmu tak, aby z povahy věci bylo nadále vyloučeno pracovat a zároveň žít v chudobě. Řešení problému sociálního dumpingu založí ČSSD na dodržování zásady „stejná mzda za stejnou práci na stejném místě“. Pouze v případě trvalého nezájmu o nabízené pracovní pozice z řad obyvatel členských států EU lze otevřít cestu dalším zájemcům z nečlenských států EU prostřednictvím řízené migrace. Stejně tak ČSSD usiluje i o zastavení odlivu výroby mimo společný trh do zemí s výrazně levnější pracovní silou.

ČSSD podporuje posílení evropského rozpočtu novými zdroji, například společnou korporátní daní, daněmi ekologickými či z finančních transakcí. Rozpočet EU dnes tvoří pouhé 1 % rozpočtu členských států. Je třeba přísněji regulovat finanční trhy, jejichž možná selhání obvykle platí daňoví poplatníci. ČSSD bude důrazně bojovat proti existenci tzv. daňových rájů, jež jsou pouze rájem pro bohaté, kteří se nechtějí spravedlivě podílet na financování veřejných statků, ač jsou často jejich největšími konzumenty (silnice, školy, letiště...).

ČSSD bude veřejnosti vysvětlovat význam EU a podporovat společenskou shodu na členství ČR v ní. Nebude se podílet na zdánlivě populárním budování antievropského podhoubí. Sebevědomá, nápaditá a úspěšná ČR má Evropě co nabídnout.

Moderní bezpečnostní politika v mezinárodním kontextu

ČSSD zastává široké a komplexní pojetí bezpečnosti a odmítá její redukci jenom na vojensko-strategickou dimenzi. Součástí bezpečnosti jsou kromě vojenských hrozeb a nebezpečí terorismu také hrozby chudoby, sociálního vyloučení, nezaměstnanosti a ekologické hrozby. Bezpečnostní otázkou je také zajištění energií či zdrojů pitné vody. Už proto nelze bezpečnost chápat pouze v rámci národních států. Je třeba spolupracovat na celoevropské úrovni, což nijak nesnižuje důraz na bezpečnost českých občanů. Naopak, jde o nejlepší cestu k jejímu zajištění.

Základním cílem ČSSD je zabránit válce na evropském kontinentu i ve světě. Inspirací jí v tom může být politika sociální demokracie v letech studené války, kdy se výrazně zasloužila o snižování mezinárodního napětí řadou politicky odvážných a strategicky promyšlených kroků a iniciativ. Klíčovým východiskem aktivní pozice České republiky a ČSSD k měnícímu se světu je dosáhnout a udržet vnitropolitický konsenzus o našem členství v Evropské unii a Severoatlantické alianci, jejichž prostřednictvím můžeme mít vliv na řadu politických, ekonomických a bezpečnostních problémů na evropské i globální úrovni.

Vzhledem k velmi nestabilní bezpečnostní situaci v okolí je potřebné posilovat i vlastní bezpečnostní potenciál Evropy. ČSSD podporuje vytváření systému společné ochrany vnějších hranic EU, společný imigrační systém a posilování specializovaných agentur EU Frontex, Europol a Eurojust, což je základní předpoklad k udržení Schengenského systému volného pohybu osob. Pro efektivní společnou zahraniční bezpečnostní a obrannou politiku EU bude nezbytné postupné vytváření vlastních evropských ozbrojených sil.

Rozvojová spolupráce a udržitelný rozvoj

Cílem ČSSD je udržování míru a stability na všech kontinentech a prevence konfliktů prostředky rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. ČSSD tedy bude klást důraz na sociální rozměr zahraniční politiky a podporovat dosahování Cílů udržitelného rozvoje OSN (Sustainable Development Goals – SDG's) platných pro období let 2015–2030.

Zahraniční rozvojová spolupráce a humanitární pomoc je základním pilířem globální odpovědnosti, přímou investicí do lidí, kteří se musejí vyrovnat s dopadem krizí a katastrof. ČSSD vnímá jako podstatné prosazovat opatření k omezení příčin nelegální migrace, jakými jsou chudoba, ekologické katastrofy, nedostatek bezpečnosti či politická nestabilita s ohledem na specifickou každé země.

Současné výzvy a rizika jsou globálně propojené, překračují hranice a přesahují schopnosti a možnosti kteréhokoli státu či mezinárodní organizace. Proto ČSSD podporuje úsilí ČR omezit chudobu ve světě a podporovat environmentálně udržitelný ekonomický a sociální rozvoj. Při naplňování těchto cílů je ČSSD připravena nadále posilovat spolupráci s Organizací spojených národů, Evropskou unií, Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Mezinárodní organizací práce a dalšími mezinárodními vládními i nevládními organizacemi.

Regionální priority zahraniční politiky podle ČSSD

Vedle aktivního vystupování v mezinárodních a unijních institucích jsou pro nás klíčové sousedské vztahy. Základním bilaterálním vztahem je partnerství se Slovenskem dané úzkými historickými, ekonomickými, politickými i mezilidskými vazbami. Se Slovenskem a Rakouskem byla vytvořena unikátní tzv. slavkovská spolupráce. Klíčovým sousedem s ohledem na ekonomickou a kulturní provázanost je Spolková republika Německo, se kterou ČSSD podporuje rozvíjení Strategického dialogu. Základem střeoevropské spolupráce je Visegrádská skupina jako formát pro diskusi základních regionálních i unijních témat. Nedílnou součástí této spolupráce je také kooperace v bezpečnostních a migračních otázkách. Česká republika musí usilovat o to, aby se země střední Evropy co nejvíce orientovaly směrem na západ – do jádra Evropské unie. ČR se proto musí jasně distancovat od možných autoritářských tendencí, jež se v našem regionu mohou objevovat.

ČSSD také podporuje spolupráci se státy západního Balkánu, především jejich postupnou integraci do EU jako nejvhodnějšího způsobu budování politické stability, bezpečnosti, ekonomické prosperity a zajištění lidské důstojnosti v regionu.

V rámci východní Evropy chceme dospět s Ruskou federací při důrazu na dodržování mezinárodního práva ke konstruktivním vztahům umožňujícím ekonomickou a kulturní spolupráci. ČSSD podporuje politiku Východního partnerství jako nástroje modernizace regionu při plném respektu práva na volbu zahraničněpolitické orientace všech zemí oblasti.

S Francií budeme v rámci našeho strategického partnerství dále rozvíjet témata hospodářství, obrany, bezpečnosti, školství a kultury. S Velkou Británií chceme i po jejím odchodu z EU zachovat dobré vztahy a spravedlivé podmínky pro naše občany žijící v UK a vzájemný obchod.

USA je nepostradatelným spojencem pro udržování euroatlantické bezpečnosti. ČSSD podporuje zintenzivňování obranné a vědecké spolupráce i vzájemného obchodu při zachování evropských sociálních, environmentálních a spotřebitelských standardů. ČSSD podporuje rozvoj tradičně přátelských vztahů a strategického partnerství s Izraelem.

Mimo euroatlantický prostor je třeba věnovat pozornost rychle se rozvíjícímu regionu Asie. ČSSD chce pokračovat v politickém dialogu s Čínou, který zahrnuje prohlubování hospodářské, vědecké a kulturní spolupráce a zároveň umožňuje vést dialog o lidských právech. Chce také dále rozvíjet vztahy s Jižní Koreou a Japonskem. Důležitou zemí je a bude Indie. ČSSD vítá jadernou dohodu

s Íránem, která umožňuje opětovně nastavit politické i hospodářské vztahy. V regionu Latinské Ameriky se ČR musí více naučit využívat existující ekonomické možnosti.

ČSSD také velmi vnímá sociální napětí a nestabilitu států na Blízkém východě, v severní Africe, subsaharské Africe a v Sahelu. Aktivní zahraniční politikou prostřednictvím multilaterálních organizací a zahraniční rozvojové pomoci chce přispět k politické i společenské stabilizaci v těchto regionech. Řešení sociálních a ekologických problémů sníží tamní napětí a oslabí uprchlické vlny, jež jsou snahou opustit beznaděj a hledat štěstí jinde. Usilujeme o stabilizaci situace na Blízkém východě a dosažení mírového řešení mezi Izraelem a Palestinou.

5. Sociálně tržní a ekologicky zodpovědná ekonomika

ČSSD si klade za cíl hospodářský rozvoj, který sblíží životní úroveň našich občanů s vyspělými zeměmi EU a povede k soudržné společnosti a stabilnímu trhu práce. Naše hospodářství musí nejenom vytvářet prostředí pro dlouhodobě nízkou úroveň nezaměstnanosti, nýbrž i dbát o kvalitu a ohodnocení práce. Každý občan má právo na důstojnou práci.

V podmínkách stále náročnější globální hospodářské soutěže je důležitým předpokladem růstu schopnost prosadit se s českými výrobky a službami na evropských i světových trzích. Za zdroj konkurenceschopnosti však ČSSD nepokládá nízké mzdy a náklady, ale vyspělou znalostní ekonomiku založenou na schopnosti nejenom vyrábět, ale i navrhovat, inovovat a prodávat na koncové trhy. Cílem je rychlý růst produktivity opřený o kvalitativní a znalostní faktory. K růstu však musí výrazně přispět podpora zahraničních i domácích investic s vysokou přidanou hodnotou.

Hospodářská politika ČSSD reaguje na změny, které přináší globalizace ekonomiky i naše členství v EU. Bude usilovat o zrovnoprávnění české ekonomiky na vnitřním trhu EU a v konkurenci světových trhů. Cestou k tomu je rozvíjení sociálně a ekologicky zodpovědné ekonomiky napravující tržní selhání a zmírňující nespravedlivé dopady trhu, zejména příjmové a majetkové nerovnosti. Trh není schopen uspokojivě, efektivně a dostupně zajistit základní veřejné služby, zejména ve školství, zdravotnictví, dopravní a síťové infrastruktuře a sociálních službách. Příčinou současné vlny pravicového populismu je neschopnost státu efektivně zajistit tyto základní úlohy státu tváří v tvář globalizaci a neoliberální ekonomické ideologii, kterou zdiskreditovaly nejen její nevalné výsledky, ale od níž se odvrací hlavní ekonomický proud i mezinárodní instituce, které ji kdysi hlásaly jako nekritické dogma.

ČSSD ve své hospodářské politice uplatňuje solidaritu, sociální soudržnost, boj proti sociálnímu vyloučení a sociální spravedlnost v rovnováze s motivací, odpovědností a rovností šancí. Hospodářská politika ČR by se měla opírat o dialog s odbory, zaměstnavateli, zájmovými svazy, akademickou obcí, centry vědeckého výzkumu a dalšími aktéry občanské společnosti. Ekonomika bez sociálního rozměru se vymyká svému poslání vytvářet podmínky pro zvyšování životní úrovně a spokojenosti občanů. Místo toho fakticky vede ke štěpení společnosti a k nárůstu sociálně patologických jevů včetně zvýšené kriminality, stresu a nemocnosti. Bezuzdná honba za ziskem v tržní ekonomice „bez přívlastků“ se velmi rychle stává ohniskem napětí ve společnosti a živnou půdou pro extremismus.

Do budoucna bude klíčové, jak dokážeme využít nových vědeckých poznatků zejména v oblasti digitálních technologií. Stěžejní je podpora rozvoje vědy, výzkumu a vzdělávání. Je však též třeba zajistit jejich dopady na společnost, zvláště u skokových technologických změn včetně digitalizace, nových forem podnikání a tlaku na tradiční formy zaměstnávání.

Příliv zahraničních investic dosud přináší spíše jednodušší výroby, ale současně zajišťuje odbyty v sítích nadnárodních firem. Napomáhá tomu zeměpisná poloha ČR. Tuto výhodu však v modelu levné jednoduché výroby nerozvíjíme. Naopak se stáváme tranzitní ekonomikou a vnitřní periferií. Tak nelze dál pokračovat, neboť již dnes se naše ekonomika dotýká pomyslného skleněného stropu zemí

se středním příjmem. Přibližují se nám chudší země, aniž bychom stoupali na úroveň těch vyspělejších. Řešením je modernizace a další rozvoj životaschopných, technicky náročných výroby, zejména finálních a předvýrobních, a rozvoj služeb s vysokou přidanou hodnotou. České malé a střední podniky zatím spíše dosahují jen na konkrétní zakázky s minimální marží. Je třeba jim pomoci proniknout do nadnárodních hodnotových sítí, do koncových zemí i do mezer celosvětového trhu. Je nutné mít ale na paměti, že jde o dlouhodobý proces a že kvalitativně založená konkurenční výhoda může tu stávající nízkonákladovou nahrazovat jen postupně.

Velkým vzorem je pro ČSSD německá a rakouská ekonomika, s nimiž ČR sdílí historii i silnou ekonomickou propojenost. Inspirací je jejich model centralizované veřejné podpory vědy, výzkumu a inovací, model veřejné investiční banky a model duálního vzdělávání. Patří sem však i úsilí o udržení sociální i regionální soudržnosti a spolurozhodování zaměstnanců.

Průmyslová a regionální politika

ČSSD usiluje o aktivní průmyslovou politiku, založenou zejména na vytváření vhodného prostředí pro výrobu a prodej produktů s vyšším podílem přidané hodnoty, na zavádění nových výrobků a technologií a na vyspělém umění řízení. Zaměřuje se na podporu vytváření nových pracovních míst jako zdroje dalšího růstu hospodářské výkonnosti ČR.

Rozvoj moderních průmyslových odvětví se špičkovými vědeckotechnickými parametry, silným podílem vědy a inženýrství a vysokou přidanou hodnotou dává příležitost ke zhodnocení komparativních výhod české ekonomiky, zejména vysoce kvalifikovaných pracovníků, a umožňuje tak navázat na tradici průmyslové výroby v našich zemích. To je cesta k rychlejšímu růstu HDP a ke zlepšení kvalifikované zaměstnanosti i příležitost ke změně struktury průmyslu od tradičních „těžkých“ odvětví k ekologicky přívětivým odvětvím s vysokým zhodnocením práce. Nespornou výhodou je i poloha ČR na pomezí EU a trhů střední a východní Evropy, což umožňuje výhodnou alokaci řady průmyslových výroby. Proto je třeba podpora průmyslových zón, ale i řešení opuštěných a ekologicky zatížených průmyslových areálů (budování infrastruktury a propojení na hlavní dopravní tahy). Je nutné vytvářet i pracovní místa s nižšími kvalifikačními požadavky, avšak vždy za důstojnou mzdu a za důstojných podmínek.

Stát by též měl koordinovat regionální rozmístění nových průmyslových a energetických investic tak, aby se zmírňovaly regionální rozdíly v nezaměstnanosti a ekonomickém rozvoji. Na podporu soudržnosti chce sociální demokracie maximálně využít prostředky z evropských fondů a jejich úvěrových nástrojů.

Významnou roli v aktivní ekonomické politice hrají stavební investice, které významným způsobem ovlivňují všestranný ekonomický i sociální rozvoj společnosti. Budeme podporovat koncepčně a efektivně prováděné hmotné investice, stavební a technologická díla, jejichž výsledky mají mnohaletou užitnou hodnotu, vedou k významné podpoře a stimulaci domácí ekonomiky, její konkurenceschopnosti i vývozního potenciálu. Zasadíme se o komplexní systémovou změnu veřejného stavebního práva. Cílem je urychlit a zkvalitnit proces přípravy a realizace staveb včetně přilákání zahraničních investorů. Za tímto účelem stanovíme také základní požadavky veřejného zájmu při zohlednění potřeb trvale udržitelného rozvoje společnosti.

Ve stavebnictví budeme podporovat zavádění moderních technologií, snižování jeho energetické a materiálové náročnosti, využívání druhotných stavebních surovin a digitalizaci procesu přípravy, provádění a provozování staveb. Provedeme optimalizaci koncepčního působení státní správy na úseku investiční výstavby a stavebnictví.

Klíčová je i podpora vzdělávací a vědecko-výzkumné základny v regionech. Jde především o programy veřejné podpory výzkumu a vývoje založené na výzkumných inženýrských inovačních centrech, iniciovaných průmyslovými podniky, univerzitami a krajskými samosprávami. Obzvláště vý-

znamnou výzvou je otázka restrukturalizace oblastí s tradičním průmyslem a těžbou, která nesmí vést k jejich trvalému vyčleňování a chudnutí. V regionech s menším průmyslovým a výrobním potenciálem bude ČSSD podporovat cestovní ruch, služby a lehčí typy průmyslu. Prvořadým cílem je postupné zmenšování rozdílů ve stupni rozvoje jednotlivých regionů.

Energetika a energetická bezpečnost

Energetika je jednou z klíčových a strategických oblastí ovlivňujících životní podmínky a rozhoduje o celkovém vývoji a rozvoji národního hospodářství včetně struktury měst a obcí. Rozvoj energetiky 21. století musí být založen na principu udržitelnosti, který vychází z uspokojování sociálních a ekonomických potřeb lidí při plném respektování objektivních environmentálních limitů. K zajištění udržitelnosti budeme prosazovat nezbytnou povinnost orgánů veřejné správy k vytváření komplexního souboru strategií promítnutých do ekonomických, legislativních a administrativních nástrojů státu. Proto k ní budeme vždy přistupovat jako ke strategickému odvětví, založenému na dlouhodobém politickém konsenzu. Cílem je zajištění dostatečné soběstačnosti v cenově dostupných energetických zdrojích.

K rozvoji a budování energetických zdrojů budeme prosazovat uplatnění domácích průmyslových kapacit, které dávají dostatečné předpoklady pro naplnění podmínky udržení plné energetické bezpečnosti a soběstačnosti, a tedy národní bezpečnosti i do budoucna ve prospěch našeho hospodářství a ve prospěch a zajištění energetických potřeb našich občanů. Zároveň je třeba vycházet z toho, že energetika je službou ve veřejném zájmu, a proto musí být odpovídajícím způsobem regulována na národní i evropské úrovni.

Státní energetická koncepce vymezuje optimální energetický mix, ve kterém jsou zastoupeny všechny druhy energetických zdrojů včetně jaderné energie i obnovitelných zdrojů. Budeme prosazovat roční hodnocení jejího plnění. Obnovitelné zdroje energie představují alternativu, se kterou je nezbytně nutné počítat v energetickém mixu. Při jejich zapojení budeme dbát na co největší využití jedinečnosti regionů s přihlédnutím jak k ekonomické, tak i technické efektivitě.

Pokrytí potřeb primárních energetických zdrojů

Pokles podílu tuzemských zdrojů energie, zejména hnědého uhlí, na výrobě elektrické energie a tepla povede bez dalších změn k růstu závislosti na dovozu energetických surovin a potenciálně k růstu jejich cen. Naším cílem je dlouhodobé udržení dovozní energetické závislosti ČR na nejnižší možné úrovni. Dále chceme zajistit takovou strukturu energetiky, která bude dlouhodobě udržitelná z pohledu nezhoršování kvality životního prostředí, ekonomické stability energetických podniků a investic do obnovy a rozvoje.

Abychom zajistili energetickou bezpečnost a posílili naši ekonomickou konkurenceschopnost, budeme aktivně podporovat výstavbu dostatečných kapacit nových spolehlivých zdrojů elektrické energie pro pokrytí všech potřeb při současném plnění cílů snižování emisí skleníkových plynů a zavádění opatření ke snížení energetické náročnosti našeho hospodářství a snížení celkové spotřeby energie. S tímto cílem podporuje ČSSD další rozvoj jaderné energetiky.

Česká republika má stále špičkové odborníky v oblasti výstavby energetických zdrojů, což představuje významnou základnu pro údržbu a další rozvoj kapacit nezávisle na zahraničních subjektech. Využitím těchto vlastních odborných kapacit přispějeme k zajištění energetické bezpečnosti a soběstačnosti ČR. Realizací nových projektů podpoříme hospodářský růst i další rozvoj a perspektivy technických oborů.

Zajistíme ekonomicky dlouhodobě udržitelný rozsah soustav zásobování teplem. Budeme podporovat vysoce účinnou kombinovanou výrobu elektřiny a tepla zejména u tepláren na hnědé uhlí a zemní

plyn. Budeme podporovat využití biomasy, dalších obnovitelných a druhotných zdrojů a maximální využití odpadů v kombinaci s ostatními palivy pro soustavy zásobování teplem, zejména u středních a menších zdrojů a s rozumnou svozovou vzdáleností. Budeme podporovat maximální využití tepla z jaderných elektráren k vytápění větších aglomeračních celků v blízkosti těchto zdrojů. Podpoříme územní rozvoj soustav zásobování teplem tam, kde je to reálné a efektivní, s cílem využití přebytku tepelného výkonu v důsledku úspor v budovách. Při stavbě nových a rekonstrukci stávajících budov budeme striktně sledovat plnění požadavků na jejich energetickou náročnost dle platné legislativy (nákladově efektivní způsob) a na veřejných budovách realizovat vzorové příklady.

Naše plynárenská soustava je technicky vyspělá a výrazná je především její tranzitní funkce. Značnou část celkové roční spotřeby plynu lze, díky dostatečné kapacitě tuzemských zásobníků plynu, skladovat přímo na území České republiky. Pokud se jedná o oblast dodávek plynu, je tuzemská spotřeba prakticky stoprocentně závislá na dovozu této energetické komodity. Budeme prosazovat, aby se naše závislost na dodávkách plynu ze zahraničí dále nezvyšovala. Jedním ze způsobů snížení naší závislosti na dovozu plynu je podpora výstavby nových jaderných bloků, které musí předcházet důkladné vyhodnocení ekonomických, environmentálních i bezpečnostních souvislostí.

Obnovitelné zdroje energie a využívání odpadu

ČSSD bude prosazovat maximalizaci energetického využití druhotných zdrojů energie včetně vhodných průmyslových a komunálních odpadů po vytrídění recyklovatelné složky. Předně budeme podporovat přímé (termické) využití nerecyklovatelných odpadů bez předchozí úpravy pro zásobování teplem v souladu s ochranou životního prostředí, zejména ochranou ovzduší. Budeme podporovat kogenerační výrobu energie z bioplynových stanic, které používají jako palivo biologicky rozložitelný odpad z využitelných částí komunálních a zemědělských odpadů a odpadů z potravinářského průmyslu.

Česká republika má vzhledem ke svým geografickým a klimatickým podmínkám oproti některým evropským zemím omezenější možnosti využití větrné a solární energie. V budoucnu bude především vhodné využít solární energii jako zdroj malých výkonů na budovách. Budeme prosazovat využití obnovitelných zdrojů v souladu s ekonomickými možnostmi a přírodními geograficko-geologicko-klimatickými podmínkami ČR, které jsou konkurenceschopné a nebudou závislé pouze na dotacích. Dále budeme podporovat mechanismus zajištění přednostního využití cíleně pěstované biomasy – dřeva pro domácí odběratele a zpracovatele.

Budeme podporovat rozvoj dostatečné kapacity a flexibility v distribučních soustavách pro splnění požadavků pro připojení malých obnovitelných zdrojů (fotovoltaika na střeších budov) s cílem maximálně zjednodušit administrativní procesy při připojování obnovitelných zdrojů. Pro malé zdroje budeme prosazovat jejich nárokové připojení do sítí ve lhůtách a za technických podmínek stanovených legislativou.

Zajistíme legislativní, administrativní a společenské podmínky pro vybudování a bezpečný a dlouhodobý provoz úložišť radioaktivního odpadu a pravidla pro nakládání s použitým palivem jako s potenciálně cennou surovinou. Budeme podporovat a rozvíjet technologie, které významně přispějí k minimalizaci radioaktivního odpadu ze současné i budoucí jaderné energetiky, a technologie, které budou schopny spalovat dnes nevyužité zbytky paliva.

U přenosových a distribučních sítí budeme podporovat rozvoj k zajištění spolehlivé dodávky elektrické energie. K efektivnímu provozu budeme prosazovat využívání nových technologií inteligentních sítí, tzv. Smart Grids, posilovat vysokou tranzitní schopnost sítí a otevřenost přenosové a distribuční soustavy České republiky. Naším cílem je udržování trvalé rovnováhy mezi výrobou a spotřebou elektřiny v přenosové soustavě ČR, při respektování plánů výměn elektřiny sjednaných se sousedními provozovateli přenosových soustav. Nedílnou součástí je prevence a řešení poruchových a havarijních stavů v přenosové soustavě ČR a jejich analýzy.

Dopravní politika

Dlouhodobým cílem ČSSD je cenově dostupná, bezpečná, spolehlivá, kvalitní a k životnímu prostředí šetrná veřejná doprava. V centru našeho zájmu jsou především spokojení občané, pro které chceme v dopravě kvalitní veřejné služby a srozumitelná pravidla.

ČSSD preferuje hromadnou dopravu a v nákladní dopravě kombinovaná řešení před dopravou silniční. Hlásí se k názoru, že práce ve veřejných službách se má odehrávat v důstojných podmínkách a za důstojnou mzdu, proto nebude vytvářet situace, kdy soukromí dopravci zajišťující hromadnou dopravu soutěží mezi sebou čistě cenou práce. Takové podmínky snižují v důsledku bezpečnost i komfort cestujícím. Sociální demokracie bude také aktivně podporovat co nejlepší finanční dostupnost veřejné dopravy zejména pro citlivé skupiny – seniory, žáky a studenty. Vnímáme význam individuální dopravy a usilujeme o posílení její bezpečnosti.

Prioritou ČSSD je dosáhnout odpovídajícího zapojení do evropských dopravních infrastruktur, a to jak prostřednictvím investic do výstavby páteřních sítí, tak modernizací dopravní sítě a souvisejících infrastruktur, včetně mýtného systému. Absence takového napojení snižuje komfort cestujícím a poškozuje i potenciál hospodářského růstu ČR. Investice do dopravní infrastruktury patří mezi priority ČSSD, ve střednědobém hledisku to znamená usilovat o maximální zapojení evropských zdrojů a minimalizaci jejich neefektivního čerpání.

Železniční dopravu chápe sociální demokracie jako jednu ze základních veřejných služeb. Na jejím zajišťování se mají dlouhodobě podílet stát i samosprávné celky. ČSSD bude prosazovat urychlené zavedení jednotného jízdního dokladu a jednotného tarifu na železnici, čímž zajistí vysokou mobilitu a komfort pro cestující. Bude také podporovat modernizaci vozového parku a investice do železničních stanic, aby obojí odpovídalo standardům pro pohodlné cestování, a přispívat tak ke zvýšení atraktivitu železniční dopravy. Ještě více posílí význam železniční dopravy v příměstské dopravě jako páteřního a ekologicky šetrného druhu dopravy a podpoří její lepší návaznost na městskou hromadnou dopravu. Cestování po železnici je žádoucí dále zrychlovat. Proto podporujeme výstavbu vysokorychlostních železničních spojení.

Nedílnou součástí systému železniční dopravy v České republice musí být efektivně fungující regulační úřad a konkurenceschopný národní dopravce se silnou rolí v zajišťování dopravní obslužnosti. Národní dopravce musí zároveň být pod veřejnou kontrolou, což může zajistit pouze jeho plné ovládnutí ze strany státu. České dráhy, které národním dopravcem historicky jsou, potřebují střednědobou stabilizační strategii a dlouhodobou vizi vlastního rozvoje, aby nároku na konkurenceschopnost dokázaly dostát.

V oblasti silniční dopravy ČSSD považuje za základní prioritu urychlenou dostavbu páteřní dálniční sítě a sítě rychlostních komunikací. Její absence poškozuje hospodářský rozvoj České republiky i jednotlivých krajů stejně jako zájmy občanů zejména v příhraničních regionech. Nedostatečná silniční infrastruktura má také negativní dopady na životní prostředí a kvalitu života občanů, kteří v jejím okolí žijí. ČSSD bude ze stejného důvodu prosazovat také stabilní systém financování oprav, rekonstrukcí a výstavby silnic II. a III. třídy. Sociální demokracie podpoří smysluplné rozšíření mýtného na vybrané silnice I. a II. tříd, aby byly minimalizovány negativní dopady nákladní dopravy v blízkosti sídel.

V případě individuální silniční dopravy, především v městských oblastech, bude ČSSD usilovat o rozvoj jejích udržitelných a šetrných forem, například podporou elektromobility. Za tímto účelem budeme rozvíjet potřebnou infrastrukturu, na jejímž financování budeme hledat větší součinnost veřejného a soukromého sektoru. ČSSD bude také prosazovat široké spektrum úsporných opatření v dopravě, která povedou ke snížení nároků na spotřebu energie v tomto odvětví.

ČSSD dlouhodobě usiluje o minimalizaci nadbytečného provozu ve městech. Podpoří proto urychlenou výstavbu obchvatů kolem velkých sídel. Zjednoduší a zatraktivní cestování veřejnou dopra-

vou, mimo jiné podporou smysluplných projektů jako „smart region“ a „smart city“ nebo výstavbou záchytných parkovišť pro dojíždějící. Nadále bude také podporovat cyklistickou dopravu v obcích.

Životní prostředí

Lidstvo má k dispozici pouze tuto jedinou planetu. Zachovat ji ve stavu vhodném pro lidskou civilizaci je aktuálně nejvýznamnější lidský úkol. Klimatická změna ohrožuje nejen přírodu, ale i civilizaci jako takovou.

Sociální demokracie je připravena odvést svůj díl. ČSSD podporuje aktivní zapojení České republiky do realizace dohody o ochraně klimatu z Paříže a naplňování dohody o cílech udržitelného rozvoje OSN. Klimatická změna zasahuje i Českou republiku, a to zejména v bilanci vody, ve výskytu extrémních klimatických jevů, s důsledky na zdraví lidí, ve škodách na majetku, v oblasti zemědělství a lesnictví a biologické rozmanitosti. Ochrana klimatu je v našem nejvlastnějším zájmu. Musí být vedena systematicky a dlouhodobě, a to jak v odstraňování příčin změn, tak i v přizpůsobení společnosti důsledkům nastalých změn.

Sociální demokracie bude důsledně snižovat závislost České republiky na fosilních palivech, a to úsporami spotřeby energie prostřednictvím zvýšené efektivity jak pro výrobu, tak také pro obyvatelstvo. Součástí záměru sociální demokracie je i přijetí zákona o snižování závislosti na fosilních palivech, který bude formulovat představu o dalším směřování v oblasti modernizace výroby i ochrany klimatu. Sociální demokracie podporuje zavedení ekologických daní na evropské úrovni podle principu „znečišťovatel platí“ včetně zavedení uhlíkové daně.

Sociální demokracie je přesvědčena, že krajina náleží všem. Nehodlá proto dovolit snížení její přístupnosti nepřiměřenou aplikací vlastnického práva. Trvá na právu veřejnosti ovlivňovat rozhodování o využívání krajiny. Sociální demokracie bude dbát na to, aby nedocházelo k další fragmentaci krajiny, a bude důsledně rozvíjet systém využívání již dříve využívaných míst (tzv. brownfieldy) tak, aby nedocházelo k novým záborům ve volné krajině. Sociální demokracie chce znovu zintenzivnit likvidaci starých ekologických zátěží.

Sociální demokracie bude nadále pokračovat ve zvyšování schopnosti krajiny zadržovat vodu, a to kombinací přírodně blízkých opatření vytváření přirozenějších toků, míst přirozené akumulace, mokřadů atd., i technickými opatřeními, jako je rozvoj rybníků a v nejmenší nutné míře i větších vodních nádrží.

Sociální demokracie chce posilovat programy na vytváření dělicích prvků v krajině, tzn. mezí, remízků atd., jako součástí zemědělského obhospodařování. Budeme omezovat a odstraňovat neprostopnost České krajiny pro migrující druhy, a to jak prostřednictvím územního plánování, tak i odstraňováním bariér i technickými opatřeními.

Lesy v České republice nejsou v kvalitním stavu a nemají vhodné druhové složení. Vlivem klimatických změn můžeme v následujících 30 až 40 letech očekávat silné poškození až vymizení smrků. Sociální demokracie chce měnit druhové složení lesů tak, aby bylo odolné vůči budoucím klimatickým změnám, tím, že se i hospodářské lesy přiblíží přirozenému složení.

Půda je strategickým národním bohatstvím. Stav půdy v České republice není dobrý. Klesá podíl organické hmoty v půdě, dochází k nepřiměřenému zhutnění vlivem nevhodné agrotechniky. Viníkem jsou často vertikální produkční monopoly. Ty bude chtít sociální demokracie omezit, naopak bude podporovat programy na omezení vzdušné i vodní eroze.

Odpady přímo ohrožují životní prostředí a jsou velmi významným surovinovým zdrojem, který umožňuje snižovat energetickou i materiálovou náročnost ekonomiky. Nakládání s odpady v širokém slova smyslu se musí řídit základní hierarchií, tedy zaprvé zamezit produkci odpadů, zadruhé

odpady maximálně recyklovat, zatřetí odpady maximálně znovu využívat a až začtvrté odpady využít energeticky. Sociální demokracie bude podporovat vytváření takových organizačních a finančních podmínek, aby bylo možné zcela ukončit skládkování komunálních odpadů.

Znečištěné ovzduší zkracuje lidské životy. ČSSD bude intenzivně pokračovat v programech na podporu výměny otopných systémů v domácnostech, především uhelných kotlů. Jsou jedním z hlavních zdrojů nebezpečných drobných částic.

Součástí celkového řešení bude regulace provozu kamionů tak, aby tranzitní doprava zůstala na dálnicích a kamiony přestaly zatěžovat silnice nižších tříd. ČSSD chce intenzivně omlazovat vozový park pomocí daňového zvýhodnění nákupu nových vozidel a nového výkupu autovraků s cílem odstranit co nejrychleji emisně nebezpečné stroje.

ČSSD chce rozšířit zpětné využívání vody a u nově stavěných budov rozvíjet oddělené využívání pitné a užitkové vody. V reakci na předpokládanou klimatickou změnu chce zvýšit propojení vodárenských soustav v nejohroženějších oblastech, jako jsou jižní Morava a Rakovnicko. Na vhodných lokalitách a státních pozemcích chce budovat záložní vrty na kvalitní podzemní vodu, které budou ve správě Státních hmotných rezerv.

Zásobování vodou je veřejným zájmem a nemůže na něj být nahlíženo čistě jako na podnikání, proto sociální demokracie podpoří zpětné přebírání vodárenských podniků do rukou obcí a obecně do veřejných rukou – krajů a státem. Budeme pracovat na zavedení odpovídající regulace vodárenství.

Rozvoj zemědělství a venkova

Rozvoj zemědělství a venkova je dlouhodobou programovou prioritou ČSSD. Nejde přitom zdaleka jen o rozvoj zemědělské výroby, ale i o plnohodnotný a bohatý život všech občanů žijících na venkově, kteří svou činností zásadně ovlivňují charakter kulturní krajiny.

Na venkově žije až třetina obyvatel České republiky. ČSSD se soustředí především na obnovení funkce venkovského prostoru jako místa pro normální a plnohodnotný život a snaží se zvrátit trend vylidňování venkova. ČSSD klade důraz na zajištění veřejných služeb a zvyšování kvality života na venkově. Jde nám především o dostupnost lékařské péče, sociálních služeb, kvalitního vzdělávání, kultury a další občanské vybavenosti. Podporujeme vytváření nových pracovních míst přímo na venkově, aby se venkov stal vhodným místem pro život i mladé generaci. Za jedno ze základních témat podpory života na venkově považujeme rozvoj a posílení dopravní obslužnosti.

ČSSD vnímá problematiku venkova se všemi jeho současnými problémy. Dbá proto i o spolky, jejichž význam v souvislosti s transformací venkova stále stoupá (myšlivci, rybáři, zahrádkáři, včelaři, drobní chovatelé a další). Bude s těmito organizacemi nadále spolupracovat a využívat jejich schopností a invence k rozvoji venkovského prostoru.

Jedním ze základů prosperujícího venkova je rozvoj agrárně potravinářského komplexu ČR. ČSSD si je vědoma, že zemědělské dotace mají strategický význam pro ovlivňování vývoje cen potravin. Neúnosný ekonomický tlak na zemědělce vede k překračování biologických bariér a ohrožuje bezpečnost potravin i ekologickou stabilitu. Dochází k nepřijatelnému zvyšování půdní eroze, poklesu úrodnosti vlivem krátkodobě a ziskem vedeného využití půdy a zhoršování sucha spojeného s globálními změnami klimatu. Evropský model zemědělství, ke kterému se ČSSD hlásí, nemá dnes už jen svůj produkční, ale stále více i společenský rozměr, především péče o kulturní vzhled krajiny a její ekologickou a sociální stabilitu.

V resortu zemědělství a potravinářství se sociální demokracie zaměří zejména na kvalitu potravinářského průmyslu a zajištění potravinové bezpečnosti a soběstačnosti ČR. ČSSD bude prosazovat rovné spotřebitelské standardy napříč EU a tím zvýšení kvality u nás prodávaných potravin na úroveň vyspělých evropských ekonomik. Systémem podpor zvláště malým a středním producentům bude

ČSSD zlepšovat podnikatelské prostředí a umožňovat zemědělcům spravedlivou soutěž s velkými producenty a se zemědělci z ostatních států EU. Zasadí se o efektivní čerpání finančních prostředků ze strukturálních a kohezních fondů EU a o bezpodmínečné, rychlé a soustavné zavádění pokročilých hygienických a technologických standardů do výroby, vytváření přísných kontrolních mechanismů a respektování nových vědeckých poznatků v kontrole celého potravního řetězce, a to včetně dodržování pravidel pro spokojenost chovaných zvířat.

ČSSD bude dále rozvíjet mimoprodukční funkce zemědělství v oblastech s nevýhodnými přírodními podmínkami. Systém dotací musí umožnit existenci zemědělců v krajině, rozvoj agroturistiky a zlepšení ekologické stability krajiny, obnovy významných krajinných prvků, zejména rybníků a retenčních nádrží včetně zvýšené péče o čistotu a kvalitu povrchových a podzemních vod, a to vždy s respektem k orné půdě. Z hlediska vodohospodářství je jasné, že poloha ČR jako evropského rozvodí je nespornou výhodou, protože voda se stává zvláště v posledních desetiletích strategickou surovinou i v našem regionu. Tomu je třeba přizpůsobit i charakter zemědělské výroby. Je nutné snížit stupeň zornění zemědělské půdy a zvýšit podíl lesů v oblastech, které jsou pro zemědělství méně vhodné, a tím i zlepšit retenční schopnosti krajiny, což je prevence přírodních katastrof.

ČSSD bude i nadále podporovat přirozené a tradiční způsoby sdružování prvovýrobců do obchodních organizací a zasáhne proti nekalým praktikám na trhu, které různými cestami (zneužívání dominantního postavení k tlaku na nízké nákupní ceny, odložení splatnosti dodávek atd.) ovlivňují hospodářskou soutěž. Dlouhodobě nejdůležitějšími prvky ekonomické a sociální stability zemědělského sektoru jsou vlastnictví půdy v rukou českých zemědělců a vlastnická rozmanitost, tak aby malí a střední majitelé půdy mohli na svém majetku hospodařit, a nikoli ho jen pronajímat konglomerátům.

Lesy jsou významným národním bohatstvím a lesní hospodářství je třeba orientovat na trvalý rozvoj produkčních i mimoprodukčních funkcí a na zlepšování zdravotního stavu lesů. ČSSD trvá na tom, že dlouhodobě nesmí docházet ke zvýšení objemu těžby nad úroveň přírůstku dřevní hmoty. Krajina musí zůstat přístupná všem pro sportovní, rekreační a myslivecké účely při respektování její hospodářské funkce. Podmínkou je stabilní vlastnická struktura lesů – ČSSD odmítá privatizaci státních lesů.

Významným národním bohatstvím je i voda a vodní hospodářství. ČSSD dává přednost ekologické a krajinné funkci vodních ploch a toků před jejich jednostranným hospodářským využitím. Krátkodobě a na zisk příliš orientované využití těchto kapacit by vedlo k jejich rozpadu a narušení jejich dlouhodobých pozitivních funkcí pro krajinu i společnost.

Místní rozvoj a urbanismus

ČSSD bude dbát na vyváženost všech tří pilířů udržitelného místního rozvoje: sociálního, ekonomického a environmentálního, prostřednictvím územního plánování, strategických plánů rozvoje a zejména ve vlastním rozhodovacím procesu na všech stupních řízení. V praxi to znamená, že ČSSD bude přistupovat se stejným respektem k vypracovaným a schváleným investičním záměrům jako k otázkám schválených a platných dokumentů v oblasti ochrany životního prostředí. V rozhodování a legislativní činnosti budeme uplatňovat zásady dobrého urbanismu města a odpovědného územního plánování.

ČSSD bude prosazovat transparentní legislativní rámec pro novou výstavbu a bude důrazně po všech aktérech požadovat jeho dodržování. Cílem je vyvážit potřeby společnosti, ekonomiky i životního prostředí, to však je nutné dokázat v reálném čase, zejména u staveb strategického významu. Příliš dlouhá realizace strategických projektů může vést až ke znehodnocování původních plánů. Je to přitom především dobré a veřejnosti otevřené plánování a příprava stavebních projektů, která jejich realizaci dokáže výrazně uspíšit. Nutná je rovněž užší součinnost státu, krajů a obcí, a to jak při přípravě a majetkoprávním vypořádání, tak při samotné realizaci výstavby. Vztah státní správy a samosprávy by měl být vztahem funkční spolupráce, ne nekonečným cyklem odvolacích procesů.

Při plánování nové zástavby je místo rozšiřování sídel do volné krajiny nezbytné dávat přednost zástavbě proluk a využívání tzv. brownfieldů. Je nutné zabránit vzniku rozsáhlých monofunkčních ploch, které mají velké požadavky na dopravu a jsou bezpečnostním rizikem. ČSSD podpoří debatu o vymezení nových chráněných oblastí, stejně jako jasné podmínky využití současných, které musí současně s tím respektovat i hranice územního rozvoje technické a dopravní infrastruktury, provoz cestovního ruchu a rozvoj sídel. Zásada dostupnosti a prostupnosti krajinou musí být při tom zajištěna.

Město podle ČSSD se řídí zásadami „města krátkých vzdáleností“. Optimální hustota zástavby a rozptýlení a pestrost funkcí ve městě snižuje nutnost a délku trvání času v dopravních prostředcích. Je třeba usilovat o to, aby se v docházkové vzdálenosti od bydliště nacházela pracoviště, veřejná vybavenost i zařízení pro odpočinek a trávení volného času. Pro ČSSD je důležité, aby městská zástavba nabízela dostatek kvalitních veřejných prostranství pro každého stejně jako kvalitní životní prostředí. Budeme systematicky snižovat zatížení škodlivými faktory, jako jsou smog či hluk a podporovat rozvoj městské zeleně.

Součástí zajištění dostupnosti základních infrastruktur pro města i obce je oblast vodárenství. Budeme prosazovat, aby vodohospodářské společnosti zajišťovaly služby, provozovaly vodovody a kanalizace a zároveň měly na starosti rozvoj vodárenské infrastruktury tak, aby na ně přešla odpovědnost za plánovaný rozvoj vodárenské infrastruktury a její údržba a opravy. Budeme prosazovat zavedení regulátora trhu a zlepšení regulace vodárenství zahrnutím kritérií provozování do smluv, sankcí za neúměrně vysoký nárůst cen vodného a stočného a mechanismu podílu obcí na zisku z provozu. Těmito kroky dojde k nápravě současného stavu, kdy rostou počty havárií na vodovodních rozvodech se zdravotními i ekonomickými dopady na obyvatelstvo.

Z historických i geografických důvodů má Česká republika pro rozvoj cestovního ruchu nejsilnější potenciál na bázi kulturní svébytnosti, přívětivé sociální atmosféry, krajiny a prostředí. To jsou hodnoty, které chce ČSSD aktivně rozvíjet a zvyšovat tím rovnoměrněji přitažlivost života i cestovního ruchu ve velkých i malých sídlech.

Fiskální a daňová politika

Dlouhodobá politika ČSSD musí reagovat na nové jevy vyplývající z globalizace. Fiskální politiku charakterizuje tendence ke schodkovosti veřejných rozpočtů. Negativním rysem je také benevolence české legislativy k daňovým únikům a k možnostem krácení příjmů, a to nejenom u živnostníků a malých podnikatelů, na které se tak často upozorňuje, ale především u nadnárodních koncernů, kde úniky dosahují závratných objemů. S tím souvisí také slabá schopnost vybírat daně v porovnání s nadprůměrně úspěšným výběrem sociálního a zdravotního pojištění.

Úroveň veřejného dluhu k HDP je ve srovnání s ostatními zeměmi EU dosud poměrně nízká. ČSSD přesto pro další období považuje za nezbytné postupně veřejný dluh stabilizovat, a to v souladu s novými evropskými pravidly v této oblasti a při zachování schopnosti pružně reagovat na strukturální a cyklické problémy českého a evropského hospodářství. Dlouhodobým cílem by měly být veřejné rozpočty, které nezvyšují poměr dluhu k celkovému výkonu ekonomiky, založené na efektivním vynakládání veřejných výdajů.

Je třeba dosáhnout rozumného propojení solidarity, sociální spravedlnosti a ekonomické efektivnosti. Právě princip solidarity je rozhodující pro dosažení sociálního smíru a udržení sociálního státu moderního evropského typu. ČSSD bude vzdorovat nebezpečnému tlaku na posílení vlivu soukromého kapitálu ve veřejných službách, jako jsou školství, zdravotnictví či penzijní systém. Přechod na soukromé zdroje v těchto oblastech prohlubuje sociální rozdíly mezi lidmi a oslabuje solidaritu charakteristickou pro dosavadní systémy sociální ochrany. V konečném důsledku by tak tyto služby byly finančně náročnější než v minulosti – i kvůli nutnosti produkovat zisk pro soukromý kapitál.

Zejména pro systémy zdravotního a sociálního pojištění může být větší zapojení soukromého kapitálu vysoce rizikové a může vytvářet nebezpečí kolapsu celých systémů.

Spravedlivou a vyváženou daňovou soustavu považuje ČSSD za jeden z účinných nástrojů sociálně demokratické politiky omezování sociální nerovnosti, vzniklé nerovnoměrným rozdělováním společenského bohatství, a za výraz snahy o posílení sociální soudržnosti. Efektivní daňová a odvodová soustava musí zajišťovat udržitelné financování sociálního státu a trvale kvalitní úroveň veřejných služeb pro občany.

ČR se stále ocitá pod tlakem nejrůznějších kapitálových skupin, které s odvoláním na rychlý hospodářský růst doporučují výrazně omezit míru zdanění a přerozdělování. Neoliberální koncepty však neodpovídají reálné situaci ČR. Složená daňová kvóta ČR (daně a pojistné v poměru k HDP) se v roce 2015 pohybovala pod 33 %. Je výrazně pod úrovní vyspělých evropských ekonomik i celé EU, kde je i po započítání nových členských států na úrovni 40 %. Naše nízká úroveň daňové kvóty podlamuje státní rozpočet a vynucuje si rozsáhlé škrty ve výdajích, zejména v sociální oblasti a infrastruktuře. Slabý daňový příjem zužuje výdaje na rozvoj vědy a výzkumu, školství i malého a středního podnikání. Bude třeba finančně reagovat na demografické změny, na negativní jevy spojené s automatizací a digitalizací průmyslu apod. ČSSD nedopustí, aby došlo k zhoršování kvality a dostupnosti stávajících služeb, a bude odpovědně hledat nové, zejména kapitálové a daňové příjmy.

Je třeba pozorně vážit poměr přímých a nepřímých daní. Podíl nepřímých daní na naší daňové kvótě je vyšší, než je západoevropským standardem. Jejich další výrazné posilování na úkor daní přímých by oslabilo přerozdělovací funkci daňové soustavy a vedlo k vyššímu zatížení lidí s průměrnými a nižšími příjmy. Důsledkem vysokého podílu nepřímých daní je také tendence naší daňové soustavy k samovolnému snižování podílu vybraných daní na HDP, a tudíž ke schodkovosti rozpočtu. Daňový systém musí daleko více odrážet průběh hospodářského cyklu, v etapě hospodářského růstu směřovat k přebytku veřejných rozpočtů. Toho však nelze docílit škrcením výdajové stránky, nýbrž navyšováním příjmů, a to zejména těch, které nezatěžují náklady na práci. ČSSD odmítá nepřiměřené zvyšování podílu nepřímých daní a požaduje zachování snížených sazeb DPH u sociálně citlivých komodit.

ČSSD si uvědomuje, že udržitelný sociální stát, zmírňování příkrých sociálních rozdílů a politika sociální soudržnosti vyžaduje vedle sociální solidarity také solidaritu daňovou. Příklady ze zahraničí ukazují, že podíl chudé populace je tím vyšší, čím nižší je daňová kvóta. Valná část seniorů v ČR se nachází těsně nad úrovní chudoby, do které při nedostatečné valorizaci důchodů může lehce spadnout. Je třeba počítat také s dědičnou nerovností. Děti narozené během transformace s nerovným přístupem ke vzdělání a na trh práce teprve budou vykazovat vyšší míru relativní chudoby, jakmile na pracovní trhy vstoupí. Je tedy třeba již dnes přemýšlet nad nástroji prevence budoucí chudoby a dědičné nerovnosti.

Klíčovým nástrojem politiky ČSSD je progresivní daň z příjmů právnických i fyzických osob a majetkové daně. Progresivní zdanění je osvědčenou metodou pomáhající hospodářství jak z makroekonomického, tak ze sociálního hlediska. Na jedné straně vyjadřuje hodnotu solidarity, na druhé straně nižším zdaněním zvyšuje motivaci k práci příjmově slabších pracovníků, kteří jsou nejvíce ohroženi nezaměstnaností.

Samotná daňová sazba nevypovídá o skutečné míře zdanění. ČR umožňuje rozsáhlé odpočty od základu daně či dlouholeté daňové prázdniny pro investory. ČSSD proto nemůže podporovat, aby ČR začala lehkomyšlně soutěžit s okolními zeměmi EU o nejnižší daně. To by jen vedlo k zesílení přílivu spekulativního kapitálu, který, nalezne-li jinde podmínky lepší, ze země stejně rychle unikne. ČSSD bude prosazovat taková evropská a světová pravidla, která zabrání daňovým únikům a lépe harmonizují daňové základy, aby podniky nemohly daně optimalizovat na úrovni EU a tím ochuzovat státní rozpočty v celé Evropě o legitimní daňové příjmy.

Současný systém tzv. rovné, lépe řečeno slepé či tupé daně je hluboce nespravedlivý, neboť zatěžuje především lidi s průměrnými a nižšími příjmy, a naopak výrazně odlehčuje nejbohatším skupinám obyvatelstva. To je v rozporu se zásadami, na nichž sociální demokracie vznikla – s celospolečenskou solidaritou a sociální spravedlností. „Rovná“ daň již bohužel stihla umocnit příjmové nerovnosti a výrazněji společnost rozdělit na chudé a bohaté.

ČSSD považuje za svůj důležitý dlouhodobý cíl ekologizaci daňové soustavy, tzn. přesun daňového zatížení na ty komodity, které mají výrazně negativní dopady na životní prostředí. ČSSD se bude trvale zasazovat o zlepšení výběru daní a cel, včetně důsledného boje proti daňovým únikům a legalizaci výnosů z trestné činnosti. ČSSD bude usilovat o vytvoření společenské atmosféry, v níž budou neplacení daní a daňové úniky považovány za společensky nepřijatelné ohrožení smíru a narušení rovných podmínek na trhu. Náprava však nesmí znamenat, že budeme daňovou férovost vyžadovat pouze od malých podnikatelů a živnostníků, zatímco velké korporace budou nadále odvádět své zisky skrze neformální optimalizace do daňových rájů.

ČSSD bude požadovat nastolení rovnosti mezi jednotlivými poplatníky. Žádná skupina nesmí být v placení daní nebo příspěvků na důchodové či jiné pojištění zvýhodněna na úkor jiné. Systém nesmí umožňovat, aby formální administrativní změnou (např. změnou zaměstnaneckého poměru na smlouvu s OSVČ) bylo možno daňové povinnosti a příspěvky na pojištění měnit ke škodě veřejných fondů.

Ve své hospodářské politice ČSSD dlouhodobě usiluje o integraci české ekonomiky do evropské hospodářské a měnové unie. K vykonání tak zásadního kroku musí být splněny klíčové podmínky, zejména stabilizovaný systém veřejných financí a vysoký stupeň přiblížení již restrukturalizované ekonomiky k úrovni vyspělých zemí. Jen tak nebude provázen otřesy a naopak poslouží jako stimul pro naše firmy i malé a střední podnikatele k celkovému rozmachu naší ekonomiky. ČSSD bude současně bojovat za reformu eurozóny, tak aby sloužila lidem, a ne nadnárodním korporacím.

Exportní politika

Zahraniční obchod má v české ekonomice mimořádný význam. Česká republika patří v evropském i světovém měřítku k nejotevřenějším ekonomikám. Silnou stránkou našeho průmyslu je dlouholetá tradice ve špičkových odvětvích, jako je automobilový průmysl, strojírenství, energetika, petrochemie nebo letecký průmysl. Navazující vývoz v našem hospodářství vždy představoval důležitý prvek hospodářského růstu. Vývoz obecně zvyšuje a přispívá k růstu domácí ekonomiky a naplňování mezinárodních obchodních dohod a do značné míry spoluvytváří význam a postavení České republiky ve světě.

Pro zajištění dalšího hospodářského rozvoje a nových obchodních příležitostí pro firmy a podniky působící v České republice je naprosto nezbytná podpora vývozu a aktivní role státu. Proexportní strategie České republiky musí důsledně zdůrazňovat význam exportu se zaměřením na naše tradiční odvětví a zaměřit se na rostoucí ekonomiky, kde s růstem hospodářství vzniká významný potenciál a příležitost pro spolupráci. Naše aktivity na podporu vývozců musí maximálně usnadnit a podporovat vstup a úspěšné působení na zahraničních trzích včetně podpory diverzifikace exportu a posun českých exportérů v hodnotových produkčních řetězcích do segmentů s vyšší přidanou hodnotou.

Pro podporu vývozu je nezbytné dále rozvíjet a posílit možnosti financování prostřednictvím veřejné investiční banky a pojišťovny. Budeme prosazovat významné navýšení úvěrové kapacity veřejných institucí, tak aby byla umožněna podpora vývozu investičních celků doplněním také konkurenceschopnou nabídkou financování i pro významné projekty výstavby investičních celků.

Ekonomická moc musí podléhat demokratické kontrole

V podmínkách zrychlené globalizace se vliv států na hospodářskou politiku výrazně zmenšuje. O to víc se zvyšuje význam politické integrace. Přesun moci k nadnárodním korporacím znamená pokles vlivu demokratických institucí státu. ČSSD bude usilovat o to, aby občané mohli i nadále o všech důležitých otázkách rozhodovat v rámci demokratických procesů. Jde nám o to, aby moc nadnárodních kapitálových skupin byla kontrolována tak, aby tyto skupiny nemohly svévolně činit rozhodnutí za účelem krátkodobého zisku s negativními dopady na společnost a ekonomiku jako celek. Společnost musí mít kontrolu nad vývojem ekonomiky. Hrstka finančně mocných nemůže určovat její směřování ve svůj prospěch. Na mezinárodní úrovni proto bude ČSSD usilovat o posilování finanční, právní, sociální a ekologické regulace skrze mezinárodní instituce, o zvýraznění jejich demokratického charakteru a výkonných pravomocí. Vedle toho se bude zasažovat o kontrolu monopolů uvnitř státu tak, aby dřívější státní monopoly nebyly pouze nahrazeny monopoly privátními. Bude podporovat vytvoření pevného regulačního rámce všude tam, kde je potřeba ochránit veřejný zájem, národní bezpečnost, životní prostředí, svobodnou soutěž a zejména posílit práva spotřebitelů. V oblastech klíčového strategického zájmu bude ČSSD nadále prosazovat veřejné formy vlastnictví.

Důležitým úkolem je ochrana zájmů spotřebitelů. Nelze se smířovat s tím, aby byli se svými oprávněnými požadavky zcela bezbranní proti byrokratické mašinérii privátních monopolů či aby byli vystavováni zbytečným požadavkům na poskytování osobních dat, manipulaci s cenami zejména síťových služeb, atd. Nad ochranou osobních dat musí bdít státní instituce znemožňující ekonomickým subjektům zneužít svou informační převahu nad spotřebiteli, zejména k manipulaci s marketingově využitelnými daty.

Lidé mají právo na informace o činnosti soukromých podniků (zejména takové, které se dotýkají jejich práv, vlivu výroby na životní prostředí či účinků na zdraví). ČSSD bude usilovat o legislativu umožňující spoluúčast zaměstnanců při rozhodování o základních otázkách rozvoje podniků. Je nutno zabránit prorůstání ekonomické, mediální a politické moci, což by vedlo ke vzniku demokraticky neovlivnitelných mocenských elit. V moderní společnosti platí stále naléhavěji, že moc má rovněž svou mediální podobu. I média musí podléhat demokratické kontrole, která nebude omezovat jejich svobodu, ale naopak umožní informovat nezávisle na diktátu úzkých vlastnických skupin.

Participativní podnikání a družstevnictví

Sociální demokracie navrhuje podporu participativního podnikání, jehož součástí je i sociální podnikání včetně podnikání pomocí zaměstnanecké spoluúčasti nebo družstevnictví, jako součástí efektivní ekonomiky spojující ekonomický výsledek s pozitivním dopadem na společnost.

Podnikání pomocí zaměstnanecké participace je sektorem, který významným způsobem přispívá k vytváření pracovních míst, k udržitelnému růstu, ke spravedlivějším výdělkům a rozdělování majetku. Je to sektor, který je schopen kombinovat ziskovost se sociálním začleňováním a demokratickými systémy rozhodování. Podpora družstevnictví je důležitá nejen s ohledem na tradici sociální demokracie, ale je potřeba ji vnímat jako nástroj žádoucí změny struktury české ekonomiky směrem k větší odolnosti, lepšímu využití domácích zdrojů, snížení dopravních a dalších environmentálních nákladů a vyšší přidané hodnotě.

Kromě podpory družstev s dlouholetou tradicí (bytových, spotřebních, výrobních či zemědělských) připraví ČSSD legislativu pro vznik družstev sociálních, pracovních či jiných. ČSSD se také hlásí ke družstevním principům a hodnotám Mezinárodního družstevního svazu a bude prosazovat rehabilitaci družstevních tradic a podpoří nejen stávající družstva odstraněním právních deformací, které jim byly vnuceny v 90. letech, ale počítá i s novou úpravou umožňující rozvoj nových odvětví, např. zajištěním levných bytů pro mladé lidi a občany se středními příjmy.

Nezbytná je podpora, především poradenská a vzdělávací, do které se mohou zapojit stávající technologicko-výrobní centra, regionální univerzity a instituce pro přípravu k podnikání a rozšířit svoje působení ve prospěch rozvoje participativního podnikání formou družstevnictví anebo pomocí zaměstnanecké spoluúčasti a propojování domácích podnikatelských subjektů do horizontálních sdružení a klastrů.

Zástupci ČSSD na všech úrovních samosprávy budou formu výrobních a zaměstnaneckých družstev či zaměstnaneckých akciových společností podporovat jako prioritní alternativu při privatizaci, přeměně podniků v krizi, restrukturalizacích, „start-up“ programech a převodech podniků bez dědiců. Státní podpora finanční spoluúčasti zaměstnanců bude orientována na formu penzijního spoření a podporu mladých rodin.

Privatizace a kultivace podnikání

ČSSD požaduje zprůhlednění a kultivaci podnikání a vlastnických vztahů. Musí být důrazně uplatňována vlastnická práva státu. Je nutné stanovit meze privatizace tak, že stát si ponechá vlastnictví pošty, železniční dopravy a strategicky rozhodujících řídicích systémů a sítí v energetice, dopravě a vodním hospodářství. ČSSD odmítá, aby stát privatizoval své důležité podíly ve firmách a zbavoval se státních podniků. Důsledně odmítá také privatizaci veřejnoprávních médií, lesů, stejně jako likvidaci veřejného školství a zdravotnictví, které jediné mohou zajistit efektivní a nákladově racionální služby širokému okruhu obyvatel, nezávisle na jejich sociálním postavení a regionu, kde žijí.

ČSSD je pro rovnoprávnost všech forem vlastnictví. Vedle rozvoje družstev podpoří i zavedení prvků podpory lokálních ekonomik, rozvoj sociálního podnikání a také úlohu krajů, měst a obcí jako vlastníků. Bude vyžadovat zodpovědný vztah vlastníků k majetku, a to zejména tam, kde vlastnická práva mohou zasahovat do práv jiných osob. Je třeba věnovat pozornost také nevyužívaným budovám a zabránit jejich chátrání v důsledku zanedbání péče majitelem.

Tržní hospodářství neznamena jen více svobod, ale vyžaduje i důsledné plnění závazků a pravidel. Ekonomický řád jako soubor psaných i nepsaných norem chování musí všem poskytovat jistotu, že pravidla hry a vynutitelnost práva platí skutečně pro všechny a že ekonomickou spravedlnost dlouhodobě nelze oklamat ani podplatit. Při respektování pravidel a závazků musí stát jít příkladem. Administrativní procedury nesmí být pro ekonomické subjekty zbytečně komplikované a časově nebo finančně příliš náročné. ČSSD se zasadí o zjednodušování těchto norem, a to zvláště pro družstva a malé a střední podniky.

6. Digitalizace a budoucnost práce

Digitalizací se rozumí současný rychlý technologický vývoj způsobený exponenciálním zvyšováním kapacity počítačových čipů a rozšířením jejich využití. Stroje jsou dnes čím dál „chytřejší“, umí spolu komunikovat a využívat při tom velké množství dat, které při jejich provozu vzniká. Paralelně s tím se objevují další převratné technologie jako 3D tisk a virtuální realita. Dochází k rychlému rozvoji robotiky a vzniku zárodků umělé inteligence. Stále více lidské činnosti a interakce se přesouvá do digitálního prostoru.

S tím souvisí probíhající změny ve struktuře hospodářství, které mají vliv na zaměstnanost a pracovní podmínky a proměňují požadavky na vzdělávací systém. Současně dopadají na společnost i v jiných oblastech, třeba ve sféře nových médií a sociálních sítí, jež mají vzrůstající vliv na tvorbu politických názorů a společenské nálady. Tento v mnohém pozitivní vývoj však přináší i rizika: masová nezaměstnanost, zneužívání dat jednotlivců, firem či státu nebo rostoucí vliv nadnárodních internetových gigantů. Na ně je třeba politicky reagovat, a dosáhnout tak stavu, kdy se technologický vývoj stane skutečným společenským pokrokem. ČSSD vnímá potřebu základní humanistické,

demokratické a sociálně-demokratické hodnoty a ideály pro digitální éru nově definovat a hájit. Zaznamenávání a využívání dat se totiž dotýká svobody jednotlivce. V době práce přes digitální platformy a individualizovaného pohledu na svět skrze sociální sítě je nutné umět nově interpretovat solidaritu. Úkolem je spravedlivě dělit bohatství generované očekávanou zvýšenou produktivitou digitálního hospodářství. Sociální demokracie usiluje o ucelenou vizi pokrokové, dobré digitální společnosti a místa jednotlivců v ní.

Technickým rámcem debaty o digitalizaci je otázka odpovídající infrastruktury: rychlého internetu, odpovídající energetické sítě, digitálních platforem a řady dalších internetových služeb. Ty se dnes staly klíčovou infrastrukturou, jakou byla dříve pošta či železnice. Daná infrastruktura musí být přístupná všem bez rozdílu. Jde o součást lidských práv. Také musí splňovat nároky na bezpečnost a alespoň v jisté formě musí podléhat veřejné regulaci a dohledu. Součástí politiky sociální demokracie proto je podpora tzv. svobodného softwaru, tedy takového, který svého uživatele neomezuje a neškodí. Takovýto software je nezbytným nástrojem emancipace člověka v 21. století a jeho podpora přispívá ke sdílení duchovního bohatství společnosti.

Digitalizace státní správy pak přináší příslib zefektivnění komunikace občanů s úřady i mezi úřady samotnými. Musí být inkluzivní a řídit se potřebami občanů. ČSSD podporuje zpřístupnění co nejvíce informací vytvořených z veřejných peněz, od provozních údajů státu a obcí až po výsledky vědeckého bádání, jako tzv. otevřená data a podporuje digitalizaci a publikaci našeho kulturního dědictví. Postupně bude docházet také k digitalizaci veřejných služeb jako zdravotnictví nebo veřejné dopravy. Zde bude klíčová zejména ochrana osobních dat. Velkou šanci skýtá digitalizace pro strukturální politiku, ať již v podobě vzniku tzv. chytrých měst, nebo při vyvažování dosavadní nevýhody venkova oproti městům.

Digitalizace také proměňuje hospodářství a skýtá – při správném uchopení – velký potenciál pro zvýšení produktivity, efektivity procesů a kvality služeb a výrobků. S tím souvisejí i proměny světa práce. Aby se tyto změny přetavily v jednoznačně pozitivní vývoj, je třeba stále trvat na tom, aby tato práce byla jistá, zdravá a spravedlivě ohodnocená a aby člověku současně ponechala prostor pro osobní rozvoj a volno. ČSSD se zasadí také o to, aby se na utváření takovéto budoucnosti práce významným způsobem podíleli sami pracující.

Tyto změny ve výrobě a službách si budou žádat také odpovídající změny ve vzdělání a profesní kvalifikaci. Na trhu práce bude třeba pracovníků se širokým profilem, schopných ovládat komplexní systémy a zároveň dobře připravených na celoživotní adaptaci. Digitální kompetence a schopnost zorientovat se v čím dál složitějším světě budou stěžejní. To však neznamená jednostrannou preferenci technických oborů! Renomé a finanční podpora společenských věd musejí být zachovány. V komplexní, rychle se měnící době plné nových výzev bude možná víc než kdy jindy důležité disponovat také odborníky, kteří budou umět její směřování zhodnotit z hlediska společenských šancí a rizik. Klíčová zde bude interdisciplinarita a schopnosti spojovat znalosti z různých „měkkých“ i „tvrdých“ vědních oborů. Vzhledem k výzvám, jež přinesla digitalizace demokratické společnosti, jako např. přehlčení veřejného sdělovacího prostoru nepravdivými informacemi či politická radikalizace na sociálních sítích, bude zároveň bezpodmínečně nutné klást důraz také na výchovu k pluralismu a k informační a mediální gramotnosti pro všechny.

Digitalizace dramaticky proměňuje tzv. sdělovací prostor. Zrychluje tok informací, zjednodušuje přístup k nim a dává také v podstatě každému možnost je zveřejňovat. Tato demokratizace sdělovacího prostoru vede zároveň k zneprůhlednění toků informací a otevírá otázku životaschopnosti kvalitní nezávislé novinářské práce. Podobně je tomu i v kultuře: na jednu stranu digitalizace technicky umožňuje zpřístupnit kulturní díla všeho druhu v digitální podobě prakticky všem, ale současně neřeší nově otevřenou otázku autorských práv a ohodnocení umělecké práce. Důležitost ochrany soukromí, osobních údajů a identity jednotlivců poroste. Shromažďuje se stále více důvěrných informací o komunikaci občanů, jejich pohybu, osobních údajích atd. Každý by ale měl mít právo vědět, kdo o něm jaká data uchovává, a nad těmito daty mít efektivní kontrolu. Tyto informace musí

být chráněny před neoprávněným nakládáním kýmkoli, ať jde o firmy, státní instituce, zločince, cizí státy nebo ostatní nestátní aktéry. Důležitá je i osvěta, týkající se opatrnosti v nakládání s daty a jejich sdílení. Vysokou pozornost je třeba věnovat kybernetické bezpečnosti státních institucí, strategické infrastruktury, firem i jednotlivců. Nástup tzv. internetu věcí potřebu silné kyberbezpečnosti a ochrany soukromí jenom umocňuje.

ČSSD je i v této oblasti silou, prosazující pokrok a humanizaci řady aspektů technologického růstu. Proto i v digitální revoluci usiluje o její využití pro vybudování spravedlivé a svobodné společnosti.

Budoucnost práce

Práce pro sociální demokracii představuje a vždy představovala centrální veličinu. Je prostředkem, jak dosáhnout pokroku, jak umožnit všem podílet se na jeho utváření i jak mezi lidmi rozdělit jeho výtěžky. Práce je také ústředním organizačním prvkem společnosti její rytmus strukturuje naše životy a její výtěžná forma zakládá právo na přístup do většiny solidárních sociálních systémů. Vykonáváním práce se jednotlivci zapojují do chodu společnosti a finanční ohodnocení, jež dostávají, je jejich podílem na společně dosaženém blahobytu. Zaručená a spravedlivě ohodnocená práce posiluje materiální svobodu lidí, která je nutným předpokladem pro naplnění jakýchkoli dalších svobod. Práce má v sociálně demokratickém pojetí jak významný emancipační efekt pro jedince, tak zároveň působí jako tmel společnosti a prostředek integrace.

Opakem sociálně demokratického chápání práce je její neoliberální pojetí, jež místo emancipační funkce práce staví do popředí disciplinaci člověka jejím prostřednictvím. Místo stmelující role práce kladou neoliberálové důraz na soupeření jednotlivců ve jménu domnělých pozitivních efektů pro společnost jako celek a stavějí zisk a konkurenceschopnost nad důstojnost, zdraví a materiální jistotu pracujících. Takové chápání práce sociální demokracie odmítá, protože vyrovnání se s důsledky nejrůznějších systémových nedostatků přenechávají neoliberálové na jednotlivcích a ignorují různé schopnosti a výchozí podmínky lidí, které jsou mnohdy zapříčiněny systémovými nerovnostmi. Za nesprávnou pokládá ČSSD také představu, že lidé jsou především pracovní silou a mají výtěžné práci obětovat drtivou většinu svého času i úsilí na úkor dalších oblastí lidského života.

V našem současném běžném chápání pojem práce znamená práci za mzdu spojenou s určitou formou regulace. Toto chápání se vyvinulo v 19. století jako typický důsledek ztržnění ekonomických vztahů. Práce tak je jenom dalším druhem zboží. Ovšem prací je i každá užitečná činnost, která je nutná k tomu, aby se zachovala lidská společnost. V důsledku aktuálního technologického vývoje tedy stojí současná společnost před zvraty srovnatelnými zřejmě přinejmenším s průmyslovou revolucí. Kromě těchto technologických změn na trh práce působí souběžně další zásadní fenomény: demografické změny, migrace a potřeba přechodu na udržitelný model hospodaření z důvodu vyčerpání řady energetických zdrojů a postupujících klimatických změn. Je velice obtížné výsledné důsledky všech těchto tzv. megatrendů pro zaměstnanost předem odhadnout. Zdá se však pravděpodobné, že práce jako komodita bude v úhrnu mizet a člověk přestane mít do značné míry význam jako producent zboží a služeb.

Přicházející změny budou zřejmě radikální, velmi rychlé a mohou mít své nelidské důsledky, jako tomu bylo právě v době průmyslové revoluce. Tehdy to bylo dělnické hnutí a sociální demokracie, které dosáhly humanizace této změny postupným vytvářením fungujícího sociálního státu. Daný úkol zůstává platný i pro 21. století. Sociální demokracie tak bude usilovat o to, aby i v budoucnu byla práce zajištěna všem, aby tato práce byla jistá, zdravá a spravedlivě ohodnocená, člověka rozvíjela a zároveň mu ponechala dostatek prostoru a sil pro další stejně důležité oblasti života. Zasadí se také o to, aby se na utváření takovéto budoucnosti práce významným způsobem podíleli sami pracující. Tato vize by měla být pro ČSSD východiskem pro formulování všech politik, reforem veřejných služeb a dílčích opatření s důsledky pro trh práce, zaměstnanost a pracovní podmínky.

Práce jistá, důstojná, zdravá a spravedlivě ohodnocená

Mizející práci v průmyslu a zemědělství je záhodno nahradit novými pracovními pozicemi v oblasti péče o lidi i životní prostředí a ve sféře vzdělávání a kultury, které budou racionalizaci podléhat méně – řadu přínosných, aktuálně neplacených aktivit v těchto oblastech lze redefinovat jako něco, za co člověku náleží odměna a stejné společenské uznání, jakému se nyní těší výdělečná práce. Zvýšení počtu placených pozic ve zdravotnictví a sociální péči je kromě toho záhodno i z hlediska stárnutí populace. Podstatnou roli v této úloze musí sehrát stát, který se neobejde bez zavedení nových forem zdanění (např. robotické práce) a reformy sociálních systémů, tak aby si zachovaly svoji univerzalitu a účinnost i v nové situaci.

Případné mizení pracovních míst a propast otevírající se mezi zaměstnanými a nezaměstnanými – či neplnohodnotně zaměstnanými – lze překonat také přerозdělením existující práce prostřednictvím zkrácení pracovní doby pro jednotlivce, avšak při zachování výše příjmu. Tím se nejenom zefektivní boj s nezaměstnaností, ale jedinci dostanou i více prostoru pro rozvoj osobního života a rodiny, koníčků atd., čímž opět pomohou rozvoji jiných sfér ekonomiky a dalšímu zvýšení zaměstnanosti.

Za jeden z hlavních úkolů v oblasti práce vůbec považuje ČSSD boj proti postupující prekarizaci práce. Strana se bude zasazovat za zachování tradičního zaměstnaneckého poměru s odvody do sociálních systémů. Ten má zůstat převažujícím modelem.

Centrálním sociálně demokratickým východiskem je princip spravedlivé odměny. ČSSD proto bude usilovat o zvyšování minimální mzdy a všech ostatních mezd a platů tak, aby to odpovídalo nejen výkonu ekonomiky, ale i umožňovalo za stávajících cenových poměrů vést důstojný život. Motivační funkce minimální mzdy je velmi důležitá, práce se musí vyplatit. Existence pracujících chudoby je nepřijatelná. Sociální demokracie se též zasadí o překonání všech forem diskriminace v ohodnocení práce. V úsilí za dosažení spravedlivé odměny usiluje ČSSD o takové ohodnocení práce, které zdůrazní její relevanci pro společnost a nejenom její tržní ohodnocení.

Technologický vývoj bude třeba zohlednit při regulaci ochrany fyzického a psychického zdraví při práci. Postupující robotizace ve výrobě bude klást na zaměstnance nové fyzické a psychosociální nároky. Nasazením počítačů a elektronické komunikace v kancelářských zaměstnáních dochází také ke zrychlení pracovního procesu a celkové intenzifikaci práce, které nezůstává bez následků pro tělesné i psychické zdraví zaměstnaných. Časová a prostorová flexibilizace práce, která má potenciál učinit život pracujících na jednu stranu kvalitnějším, může na straně druhé rychle vést k požadavku neustálé zatížitelnosti a stírání hranic mezi prací a volným časem. To vše je třeba smysluplně ošetřit, aby práce byla důstojná a zdravá.

Práce, osobní rozvoj a volný čas

Práce plně odpovídá sociálně demokratickému ideálu a plní svou emancipační funkci, pouze pokud je tvořivá, smysluplná, plně využívá nadání a vzdělání člověka a dále ho rozvíjí. V tomto směru se ČSSD bude zasazovat o cílenou racionalizaci těžkých, monotónních úkolů a tvorbu podnětných a přínosných pracovních míst. Redefinice řady aktuálně neplacených činností v oblasti péče, vzdělání nebo kultury jako práce a její odpovídající finanční i společenské ohodnocení zde již uvedená jako prostředek boje proti mizení pracovních míst v důsledku racionalizace výroby a služeb tomuto cíli plně odpovídá.

Ačkoli práce plní v životě jednotlivce i ve fungování společnosti řadu důležitých funkcí, existuje mnoho dalších oblastí, které lidskému životu propůjčují smysl stejnou měrou: čas strávený s rodinou a přáteli, aktivity kulturní, sportovní či politické. Práce lidský život strukturuje, neměla by však člověku zcela vzít autonomii zacházet s vlastním časem i silami. Opravdu svobodný může být pouze tehdy, když mu zbývá prostor a energie rozvíjet sám sebe vedle výdělečné práce směrem, jakým si on sám přeje. Je proto důležité podporovat opatření pro sladění

pracovního a soukromého života, a to nejen u rodičů, kupříkladu podporou částečných úvazků při současném nárůstu mezd tak, aby i z těch bylo možné s rodinou vyžít. Nezbytné je také uhájit potřebné hranice mezi prací a volným časem a místo přelívání pracovní doby do prostoru určeného k zotavení a nárůstu objemu přesčasů pro jedny a ztráty práce pro druhé postupně přistoupit ke zkracování pracovní doby bez snížení příjmů i prodloužení celkové délky zákonem stanovené dovolené.

Podíl zaměstnanců na rozhodování o jejich pracovních a mzdových podmínkách, o směřování firem a institucí, u kterých pracují, a také o politických opatřeních, která se jich dotýkají, je pro sociální demokracii nejen stěžejním nástrojem pro zachování sociálního smíru a spravedlnosti, ale také jedním z centrálních principů demokratického fungování státu. Odbory přitom hrají nezastupitelnou roli. V budoucnu se nicméně očekává v důsledku fragmentace pracovního trhu a následkem postupující prekarizace práce významné ztížení odborového organizování.

Kromě snahy o zamezení postupující prekarizaci práce tedy bude sociální demokracie cíleně podporovat roli odborů ve společnosti i ve změněných podmínkách. Pro sociální dialog bude třeba hledat nové formy, které budou odpovídat novým strukturám ekonomické organizace společnosti. Pro posílení sociální spravedlnosti jsou důležitá i opatření vedoucí k vyššímu zastoupení žen a jiných marginalizovaných skupin ve vedení firem a institucí.

7. Podporujeme všechny generace

Mezigenerační solidarita

ČSSD je stranou, která důsledně vychází z principu mezigenerační solidarity, jenž je jak historickým jádrem jejího politického kréda, tak tradičním prvkem fungování společnosti ve středoevropském prostoru. Je však jasné, že podoba vztahu mezi aktivní částí populace a lidmi v důchodovém věku, stejně jako podoba rodiny, prochází zásadními změnami, na které je třeba reagovat. Součástí těchto změn je stagnující porodnost a stárnutí populace, což obojí vede k přenášení obrovské odpovědnosti za péči na prostřední „sendvičovou“ generaci. Cílem ČSSD je, aby prostřednictvím intervencí veřejné a sociální politiky odlehčila všem. Současně je nutné respektovat, že tzv. tradiční rodina není jediným existujícím rámcem pro výchovu dětí, partnerské vztahy a mezigenerační koexistenci.

V současné době čelíme jasným a znepokojivým trendům demografického vývoje, které jsou v ČR často horší než v jiných vyspělých státech. Porodnost je velmi nízká a v roce 2030 při zachování současných trendů a politických mantinelů nastane situace, kdy plná čtvrtina všech obyvatel bude starší 65 let. Hrozí, že tím dojde k ohrožení solidarity – základního pilíře naší středoevropské mezigenerační politiky.

ČSSD vidí jasnou a zřetelnou souvislost mezi aktivní rodinnou politikou a demografickým vývojem, aniž by však jakkoli chtěla omezovat základní právo každého jednotlivce rozhodnout, kolik chce na svět přivést dětí. Pomoc rodinám je jedním ze základních úkolů moderního sociálního státu. Jde o nejlepší investici do budoucnosti, nikoli o „zátěž pro státní rozpočet“ či výdaje na „dávky“. Snížit míru existenční nejistoty znamená nabídnout lidem lepší podmínky v situaci, kdy zvažují založení rodiny. Bohužel, v ČR je dnes až 5 % rodin ohroženo materiální deprivací.

ČSSD usiluje o vytváření podmínek, při nichž by občané bez obav ze zanedbávání péče o děti byli schopni sladit své rodinné, pracovní i veřejné funkce. Znamená to, že závazky, které přináší péče o děti, nesmějí degradovat životní úroveň rodin s dvěma i více dětmi na úroveň skupin s nízkými příjmy ani je jinak izolovat od vnějšího světa. Nesmějí se stávat příčinou problémů při hledání zaměstnání, zejména pro matky nezaopatřených dětí. Proto je nezbytné podporovat zařízení péče o děti v předškolním věku, včetně jeslí jako zařízení veřejných.

Současně však ČSSD jednoznačně chápe proměnu mezigeneračních vztahů a modelu tzv. tradiční rodiny. Úroveň sňatečnosti klesá a paralelně s tím se zvyšuje míra rozvodovosti. Samoživitelské rodiny tvoří více než pětinu všech domácností a právě ony jsou nejvíce ohroženy chudobou. Sociální demokracie nepovažuje tyto změny za důvod k morální panice či sociální stigmatizaci dotčených. Naopak, respektuje současný společenský vývoj a nástup jiného modelu mezigeneračních vztahů, jenž je v mnoha ohledech pozitivní a emancipační. Oba rodiče, otce i matku, považuje ČSSD za rovnocenné partnery se stejnými právy i povinnostmi k dítěti i k sobě navzájem, a to nezávisle na právní formě jejich svazku.

V rámci plnění cílů rodinné politiky považuje sociální demokracie za klíčové zvýšit přímou sociální podporu rodinám s dětmi a nekoncentrovat ji pouze na první fázi rodičovství, což se v ČR zatím děje. Důstojný příspěvek na každé narozené dítě má být pouze začátkem snahy státu podporovat rodiny s nezaopatřenými dětmi, a proto považuje ČSSD za potřebné vrátit se k výplatě dětských přídatků všem rodinám pečujícím o nezaopatřené děti. ČR musí také zvýšit své výdaje v oblasti veřejných služeb: předškolní péče, družiny, sociální bydlení či posilování rodičovských kompetencí.

Aby se snížily obavy z existenčních dopadů při zakládání rodiny, je nutné zapojit do procesu i zaměstnavatele. Ti by měli vycházet více než dosud vstříc zaměstnávání rodičů s dětmi do šesti let věku. Zlepšit je třeba fungování školek, školních družin a zapojit děti do aktivního života mezi jejich vrstevníky. ČSSD bude důsledně lpět na dodržování zákonných podmínek nediskriminace na trhu práce a bude omezovat i diskriminaci na základě takových faktorů, jako je rodičovství nebo vyšší věk.

Mezigenerační politiky musí myslet i na seniory a osoby v důchodovém věku. Jejich počet poroste, a proto je třeba pamatovat na jejich potřeby, ať už ve veřejných politikách, nebo ve veřejném prostoru. ČSSD nepovažuje vyšší míru dožití za problém, ale za pozitivní fenomén. Je si také vědoma, že větší počet let strávených na tomto světě neznamená výrazně větší počet let, které je možné trávit v produktivním věku. Jistá povolání ani neumožňují, aby se jim člověk věnoval déle, a také postupující automatizace práce má lidem dát šanci strávit více času mimo tradičně chápaný pracovní proces. ČSSD je jednoznačně pro možnost strávit aktivní stáří, ale nikoli pro povinné dramatické prodloužení pracovního věku.

Důstojné stáří se neobejde bez ekonomického zajištění, ale ani bez odpovídajících sociálních podmínek, na kterých se podílejí politiky státu i samosprávy, občanské veřejnosti, komunity i rodiny. Kvalita života ve starším věku a mezigenerační solidarita jsou pro ČSSD dvě strany téže mince. Pro ČSSD je nepřijatelné zneužívání znevýhodněného postavení, ať už je dáno věkem, materiální závislostí, nedostatečnou informovaností, kulturními, sociálními či zdravotními potřebami. ČSSD proti takovému zneužívání bude bojovat, ať už má podobu domácího násilí, zanedbávání péče v nemocnicích a sociálních zařízeních, pochybných reklamních a prodejních praktik nebo šikany v práci či na veřejnosti.

ČSSD chápe mezigenerační solidaritu jako šanci pro všechny generace. Bude podporovat všechny aktivity spolu s rozvojem moderní společnosti, které nebudou založeny pouze na solidaritě, ale rozvíjející se spolupráci. Chápe životní cyklus ne jako soutěž individuí, ale jako vzájemné obohacování generací již od školního věku, práce jedněch pro druhé a vzájemné předávání zkušeností a nových poznatků. Bude podporovat vznik mezigeneračních center na všech úrovních, počínaje obcemi či městskými obvody, umožňujících především nejmladším poznávat s předstihem životní úskalí a způsoby jejich překonávání, včetně zachování kulturního dědictví.

Dostupné bydlení pro všechny

Bydlení je jednou ze základních podmínek důstojného života. ČSSD dlouhodobě považuje fungující trh s bydlením a sociálně citlivou bytovou politiku za jednu z priorit ekonomického a sociálního rozvoje České republiky. Hlásí se také k mottu, že bez bydlení není rodina.

V období let 2006 až 2013 došlo v bytové politice k mnoha deformacím, které kladou větší nároky na její revizi. Došlo k neúměrnému posílení bydlení vlastnického, oslabil sektor nájemní, nová úprava soukromého práva zavedla některá neuvážená pravidla pro postavení členů družstev, vlastníků bytů a činnost jejich společenství. Nebyla věnována pozornost lidem na okraji společnosti, dostupnému a sociálnímu bydlení. Vznikl fenomén „sociálních ubytoven“ dnes charakterizovaný jako obchod s chudobou. Nevytvořily se základy pro obnovení výstavby levných bytů dostupných i pro občany s nižšími příjmy. Dostupnost bytů pro mladé lidi a jistota zachování bydlení bez újmy na životním komfortu pro seniory se zhoršila. Bytová politika proto žádá zásadní reformu i korekci legislativy.

ČSSD se nestaví proti tržnímu uspokojování poptávky po bydlení, zastává ale postoj, že tržní principy nemají být jediným faktorem, kterému podléhá stav nabídky kvality bydlení. Neregulovaný trh s bydlením neumožňuje uplatňovat zásady urbanismu a zejména zohledňovat kritérium dostupnosti bydlení. Některé segmenty bydlení, například bydlení vlastnické, bývají v moderních zemích regulovány trhem. Jiné segmenty jako sociální bydlení a částečně i bydlení nájemní však rozumnou státní politikou a regulací vyžadují a měly by být zakotveny do právního řádu ve formě zákona o sociálním bydlení.

Ekonomická a sociální opatření musí umožnit především mladým rodinám získat přiměřené bydlení a lidem starších generací dát jistotu, že nepřijdou o střechu nad hlavou. Je třeba zastavit vzrůstající trend, kdy mladí lidé mezi 30–40 lety žijí v bytech svých rodičů. ČSSD si nepřejí, abychom byli zemí, která jako jediná ve střední Evropě nenavazuje na tradice neziskových bytových společností, které v moderních zemích činí okolo 25 % z celkového počtu bytů v bytovém fondu. Inspirujeme se u našich evropských sousedů s podobnou tradicí.

Sociální demokracie proto dlouhodobě podporuje diverzitu vlastnictví bytů a domů a zasadí se o nové právní úpravy, které umožní existenci neziskových forem vlastnictví a výstavby domů a bytů. Nejnaléhavější otázkou je dostupnost a udržitelnost bydlení pro mladé lidi a seniory. Neziskový model bydlení musí být dosažitelný jak pro obce, tak i pro investory a občany sdružující se do bytových družstev. Jednou z priorit ČSSD je vytvoření ekonomických a právních podmínek pro vznik neziskových bytových společností poskytujících nájemní bydlení na principu ekonomické nezbytnosti nákladů na pronájem a provoz domů.

Nadále je potřeba monitorovat vývoj nájemného. Sledování vývoje a nutné korekce vychýlení výše nájemného v místě obvyklého musí být trvalou součástí bytové politiky. Dostupné nájemní bydlení pomáhá také potřebnému stěhování se za prací v rámci České republiky. Základním požadavkem je dostatečná nabídka nájemního bydlení, včetně takového, které má domácnostem sloužit dlouhodobě.

ČSSD podporuje aktivní využívání ekonomických a dalších nástrojů na straně státu, jejichž cílem je zvýšení dostupnosti i kvality bydlení. Stavební spoření s podporou státu zvyšuje dostupnost výhodných úvěrů na bydlení, ale také potenciál pro modernizaci a zvyšování kvality bytového fondu. Státní sociální podpora zaměřená na bydlení je pro ČSSD potřebný nástroj sociální pomoci, která má opodstatnění v životních situacích vymezených zákonem.

Kvalita bydlení a jeho standard jsou neméně důležité jako jeho dostupnost. Nedílnou součástí kvality bydlení je ale i technický stav bytu a s tím související náklady na energie a vodu. ČSSD dlouhodobě podporuje modernizaci bytového fondu směrem k vyšší energetické úspornosti a optimalizaci spotřeby energií i vody. Dobrý technický stav bytového fondu je jedním z důležitých předpokladů předcházení energetické chudobě. Zcela nepřijatelná je situace, kdy vlastníci přispívají ke zhoršování technického stavu nemovitostí, či dokonce k jejich chátrání, a to i svou pouhou nečinností. V takových situacích je nezbytné požadovat, aby vlastnictví znamenalo také vymahatelnou zodpovědnost.

Součástí politiky bydlení se musí stát tvorba nových a přestavba stávajících urbanistických celků, které budou disponovat technickou a dopravní infrastrukturou odpovídající současným potřebám a zabezpečí přiměřenou pohodu bydlení a úroveň životního prostředí. Při zpracovávání územních a strategických plánů, zvláště historických sídel a jejich center, je nutné rozhodovat tak, aby byla zachována sociokulturní rozmanitost. Tím zabráníme nebezpečí segregace a ohrožení sociálního smíru. Urbanizace a vnitřní migrace mají dopady i do oblasti bydlení, a projevují se jinak ve městech a jinak na venkově. Dlouhodobě se proto ČSSD zasazuje o zlepšení podmínek pro bydlení jak ve vylidňujících se venkovských oblastech, tak na velkých městských sídlištích.

Důchodové zabezpečení

Důchodové zabezpečení je nejdůležitějším článkem sociální ochrany, jehož cílem je zajistit všem – současným i budoucím důchodcům – prostřednictvím sociálně přiměřených dávek dostatek prostředků pro klidný a důstojný život a pro zachování odpovídající životní úrovně ve stáří, při invaliditě, ztrátě manžela či rodiče a také schopnost podílet se na veřejném, sociálním, ekonomickém a kulturním životě společnosti. Cílem ČSSD je, aby byl důchodový systém vnímán rozhodující částí české veřejnosti jako spravedlivý bez ohledu na věk, pohlaví či sociální a ekonomické postavení, a aby byl dlouhodobě udržitelný v kontextu probíhajících demografických změn a sociálního a ekonomického vývoje.

ČSSD nadále vnímá za základ udržitelného důchodového systému veřejně garantovaný pilíř povinného průběžného pojištění. Zasadí se v první řadě o zvýšení informovanosti občanů o jejich důchodových nárocích. Jen samotný průběžný mechanismus financování ale není zárukou, že důchody budou odpovídat reálné životní situaci a možnostem občanů. ČSSD prosadí pravidelné navyšování důchodů, které bude zohledňovat růst životních nákladů seniorů a výrazněji také obecný růst mezd. ČSSD též zachová možnost vlády zvýšit důchody nad rámec stanovený zákonem, jako pojistku proti nečekanému či nepříznivému vývoji faktorů, které zákonný mechanismus valorizace ovlivňují. ČSSD bude hledat další cesty, jak zajistit, aby průměrná výše vyplácených důchodů dosahovala alespoň 40% průměrné hrubé mzdy.

ČSSD utváří politiku v oblasti důchodů a sociálního zabezpečení, bydlení, sociálních a zdravotních služeb tak, aby důchod pro nikoho nepředstavoval hrozbu ztráty bydlení, nedostupnosti léků a zdravotní péče, vyloučení na okraj společnosti. Zvláštní důraz bude rovněž klást na spravedlivou výši důchodů z hlediska rovnosti mužů a žen. Ženy jsou mnohem více zatíženy při péči o členy rodiny a výchovou dětí. Více péče však znamená nižší příjmy, a tedy i nižší objem plateb do systému důchodového pojištění a v důsledku pak nižší důchody.

ČSSD bude usilovat o takový důchodový systém, který dokáže ocenit přínos jednotlivců pro společnost nejen na základě výše příjmů, ale rovněž na základě dalších faktorů, zejména výchovy dětí a péče o členy domácnosti. Výchova a péče jsou činnosti, které nepřináší materiální prospěch pečujícím, jsou však zcela zásadní pro společnost jako celek. Nehovoříme pouze o solidárním aspektu, ale také o ekonomické efektivitě, neboť péče v rodině je z hlediska nákladů nesrovnatelně efektivnější a méně nákladná než nemocniční či ústavní péče.

ČSSD bude jako vhodný nástroj prosazovat specifická podniková nebo sektorová schémata, která by zohledňovala náročnost a podmínky výkonu práce v jednotlivých profesích. ČSSD nadále podporuje i rozvoj dobrovolného penzijního spoření, jehož prostřednictvím si občané vytvářejí vlastní doplňkové důchodové příjmy, které jim umožní spolu s příjmy z důchodového pojištění po odchodu na zasloužený odpočinek zachovat přiměřenou životní úroveň. ČSSD bude dále hledat nové formy, jak motivovat zaměstnavatele i zaměstnance, aby se více zapojili do tohoto systému.

8. Veřejná zdravotní péče

Základní východiska zdravotní politiky

Zdravotní politika ČSSD se opírá o evropskou tradici rozvinutého systému všeobecně dostupné zdravotní péče. Ta je dnes zakotvena v Listině základních práv a svobod a v mezinárodních smlouvách. Rovnost v přístupu ke zdraví není dosažitelná volným trhem. Role státu je nezastupitelná jak při vytváření zdravých životních podmínek, tak v organizaci péče o zdraví a ve vlastní zdravotní péči. Lidské zdraví je nezastupitelná hodnota a stát musí zajistit jeho dosažitelnost bez ohledu na sociální a ekonomické postavení občanů. Jsme hrdí na to, že český systém zdravotní péče nedělá zboží z lidského zdraví, a chceme, aby takový zůstal.

Vizí sociální demokracie je proto profesionální systém zdravotní péče, jehož hlavní pilíře jsou garantované veřejně. Stát musí zajistit nediskriminační přístup a co nejširší dostupnost zdravotních služeb, včetně preventivní a zdravotně-sociální péče. Souběžně s tím je nutné o zdravotní péči a prevenci náležitě veřejně informovat a zapojovat všechny zainteresované aktéry do debat o cílech zdravotní politiky a o naplňování práv pacientů.

Profesionální a důvěra je základem fungujícího vztahu mezi lékařem a pacientem. Profesionální zdravotní péči není možné realizovat bez odborně vzdělaného a zkušeného personálu. Lékaři, ošetřující personál a další lidé, kteří se podílejí na zajišťování zdravotní péče, potřebují důstojné podmínky pro výkon své práce, včetně perspektivy kariérního postupu a náležitého finančního ohodnocení. Práci zdravotnického personálu považujeme za mimořádně náročnou a namáhavou po stránce psychické, ale i fyzické. Počet zdravotnického personálu v lůžkových zdravotnických zařízeních je nedostatečný, jeho finanční ohodnocení taktéž, což vede k dalšímu snižování počtu lékařů a všeobecných sester, kteří odcházejí za prací do zahraničí. I z tohoto důvodu zajistíme maximálně možné pravidelné každoroční navyšování platů lékařů, všeobecných sester, ale i ostatního zdravotnického personálu. Práce ve veřejných zdravotnických zařízeních musí totiž být více než plnohodnotnou variantou pro volbu profesní dráhy.

Profesionální zdravotnický systém se také neobejde bez technické modernizace a neustálého vyhledávání co nejúčinnějších postupů. To dokáže pouze efektivně a úsporně řízený systém pod veřejnou kontrolou. Zdravotnickému systému 21. století se nevyhne technologická modernizace prostřednictvím digitálních technologií. Od elektronizace očekáváme zmírnění administrativní zátěže a také zdroje vnitřních úspor ve zdravotnickém systému. Podporujeme zřízení zvláštního fondu pro investice do obnovy zdravotnických zařízení, který bude financován prostřednictvím spotřební daně z tabáku a alkoholu.

Systém povinného veřejného zdravotního pojištění bude i nadále hlavním zdrojem úhrady zdravotních služeb. Jeho prostřednictvím se uskutečňuje solidarita zdravých s nemocnými, mladších se staršími, bohatších s chudšími. Veřejné zdravotní pojištění musí být organizováno v předvídatelném a stabilním prostředí. Základem pro něj je zahrnutí co nejvyššího počtu lidí aktivních na trhu práce do systému veřejného zdravotního pojištění a pravidelné každoroční valorizace plateb zdravotního pojištění za státem hrazené pojištěnce (seniory, děti, rodiče na mateřské i rodičovské dovolené a nezaměstnané). Jakékoliv nepromyšlené zásadní změny systému bez koncepčního podložení jsou pro ČSSD nepřijatelné.

Dobrá úroveň veřejného zdraví je faktorem ovlivňujícím celou řadu demografických a společenských procesů, počínaje porodností či schopností aktivně působit na trhu práce a konče prodlužující se délkou dožití. Proto bude sociální demokracie do budoucna podporovat programy na podporu aktivního a zdravého způsobu života a na podporu rozvoje pohybových aktivit dostupných všem věkovým i sociálním skupinám, které přinášejí prokazatelné vysoké úspory výdajů na zdravotnictví. Nebude se také bránit hledání dalších dodatečných zdrojů pro financování zdravotnického systému. Ty však musí zachovávat princip solidarity a nesmí vytvářet překážky v přístupu ke zdravotní péči,

např. ve formě paušálních poplatků. Vhodným nástrojem pro posílení financování zdravotnictví mohou být různé specifické daně vázané na činnosti, které lidskému zdraví prokazatelně škodí. Naopak ČSSD prosazuje snížení ročního limitu doplatků za léčivé přípravky u seniorů a dětí. Důležitým opatřením je pak zajištění nediskriminačního přístupu ze strany zdravotních pojišťoven k pacientům s ohledem na nákladnost jejich léčby.

Cíle systému zdravotní péče

Hlavním strategickým cílem je zlepšování zdravotního stavu občanů a prodloužení průměrné délky života ve zdraví. Toho chceme dosáhnout zejména postupným snižováním nemocnosti a prodloužením střední délky života. Zároveň musí zdravotnický systém budovat vhodné kapacity pro zvládnutí potřeb souvisejících s demografickým stárnutím a rozvojem tzv. civilizačních nemocí včetně podpory realizace příslušných preventivních programů. Potřebujeme k tomu dosáhnout udržitelnosti financování i personálního zajištění českého zdravotnictví a zlepšit jeho řízení. V první řadě je nutné nastavit stabilní, transparentní a předvídatelné podmínky plnění veřejného zdravotního pojištění tak, aby v systému byl zachován a posílen princip solidarity. ČSSD trvá na zachování veřejnoprávní formy zdravotních pojišťoven a odmítá jejich jakoukoliv privatizaci. Jsme připraveni diskutovat o snížení počtu zdravotních pojišťoven.

V úzké spolupráci státu s kraji a zdravotními pojišťovkami chceme pevně definovat síť lůžkových zdravotnických zařízení, přičemž podporujeme veřejná zařízení. Tato zařízení budou z hlediska principů řízení a financování jádrem našeho zdravotnictví, budou zajišťovat dostupnost, modernizaci i personální stabilitu zdravotnického systému a budou zajišťovat všechny druhy zdravotní péče. Jejich prostřednictvím vytvoříme provázaný systém zajišťující místně, časově a ekonomicky dostupnou zdravotní péči poskytovanou kvalitně a hospodárně všem účastníkům veřejného zdravotního pojištění na úrovni současných medicínských poznatků a v souladu s ekonomickými možnostmi státu. Tato síť také bude garancí odpovídajícího počtu akutních nemocničních lůžek i lůžek následné péče, a to s ohledem na očekávané potřeby regionu a demografické stárnutí. Transparentní financování a odpovědné investice do dalšího rozvoje páteří sítě zdravotnických zařízení musí být v případě těchto institucí samozřejmostí. Za poskytování obdobných zdravotních služeb v lůžkových zdravotnických zařízeních musí náležet stejná úhrada od zdravotních pojišťoven – nelze tolerovat zvýhodňování některých těchto zařízení vzniklých z minulých období.

Součástí veřejně garantované sítě jsou i fakultní nemocnice zřizované státem a centra vysoce specializované péče – cílem bude zachovat a dále rozvíjet tato excelentní pracoviště a výsadní postavení ve zdravotnickém systému.

Potřebujeme důslednější profesionalizaci zdravotnictví. To znamená zjednodušit, zpřístupnit a urychlit systém přípravy na povolání v lékařských i nelékařských oborech, zvláště pak u chybějících všeobecných sester, nastavit jasné a prakticky vymahatelné podmínky pro specializační vzdělávání a reálně dostupný systém celoživotního vzdělávání.

Legislativně bude nezbytné ukotvit a všemi prostředky zajistit odpovídající financování i pro rozvoj profesionálních zdravotně-sociálních služeb zaměřených na potřeby seniorů a osob se zdravotním postižením, s cílem umožnit trávit stáří ve zdraví a důstojných podmínkách a zároveň odlehčit pečujícím blízkým osobám. Souběžně s tím bude nutné podpořit rozvoj služeb poskytujících hospicovou péči a důstojné podmínky v umírání.

Je nutné trvat na důsledném dodržování transparentních pravidel cenotvorby u léčivých přípravků, kterou zajišťuje Státní ústav pro kontrolu léčiv, a definovat jasná pravidla pro zajištění jejich dostupnosti, zvláště v souvislosti s reexporty léčivých přípravků, a to zejména v případě ohrožených skupin obyvatel, jako jsou senioři nebo nezletilé děti. Dokončena musí být také reforma psychiatrické péče, s čímž souvisí podpora vytváření dostatečných kapacit pro terénní služby a následnou péči.

9. Veřejné, kvalitní a dostupné školství

Vzdělávání je základní prioritou od počátků sociálně demokratického hnutí, protože je rozhodující pro budoucnost společnosti a zároveň umožňuje lidem splnit si osobní cíle a vyrovnává jejich šance na úspěch. Vzdelání je především hodnotou samo o sobě – bez něj není možný rozvoj a úspěch jednotlivců ani společnosti. Pro každého činí svět srozumitelnějším a bohatším. Kultivace a rozvoj osobnosti jednotlivců přináší pozitivní efekty sociální, kulturní i ekonomické a snižuje rizika sociálních konfliktů.

Každý má právo na rovný přístup ke vzdělání bez ohledu na své sociální a ekonomické podmínky, věk, pohlaví, národnostní či etnický původ, vrozené či získané dispozice. Kvalitní vzdělávání vyžaduje odpovídající výdaje. Prioritou ČSSD jsou investice do lidí, do rozvoje prosperující, demokratické, tolerantní společnosti.

Naším hlavním cílem je zdravě sebevědomý člověk, připravený pro život svým vzděláním a kvalifikací. Obecně jde o vytvoření společnosti postavené na vzdělání občanů, ve které co nejvíc lidí může, chce a umí rozvíjet své schopnosti tak, aby z nich měli prospěch oni i ostatní. Vzdělávání však nesmí být omezeno na úzce pojatou profesní přípravu, protože požadavky trhu práce se mění. Chceme celistvé vzdělávání, které se týká vzdělávacích kompetencí v nejširším slova smyslu, včetně kreativity, estetického citění či etické vyspělosti.

Vzdělání považujeme za veřejný statek. Stát se nemůže zříci své odpovědnosti za zajištění přístupu ke vzdělání a za jeho kvalitu, má tudíž právo na jeho řízení a kontrolu. Hlavním pilířem vzdělávací soustavy na všech stupních je veřejné školství. Soukromé školy a církevní školy mají představovat jeho doplněk a při financování nesmějí být zvýhodňovány. Za významnou součást vzdělávacího systému považujeme jazykové, sportovní a základní umělecké školy, které kultivují osobnosti dětí, rozvíjejí jejich talenty a přispívají také k bohatému regionálnímu kulturnímu životu.

Smysluplné využívání volného času dětí a mládeže je důležitou součástí rozvoje jejich osobnosti. Stát, kraje ani obce se nesmějí vzdát své odpovědnosti za co nejširší nabídku a dostupnost těchto aktivit tím spíše, že představují základní prevenci v boji proti dětské kriminalitě, užívání drog a projevům netolerance. Pro tuto činnost budou využívána všechna zařízení škol, sportovišť a dalších veřejných zařízení, čemuž přizpůsobíme legislativní a ekonomický rámec. Na vyplňování volného času dětí a mládeže se podílejí školy, školská výchovně vzdělávací zařízení, domy dětí a mládeže, organizace soustavně pracující s dětmi a mládeží i organizace mládeže. Jejich činnost budeme podporovat a vytvoříme podmínky pro její další rozvoj.

Hlavním posláním veřejného školství je záruka co nejvyšší základní úrovně kvality při zachování vysoké prostupnosti v několika místech vzdělávací dráhy. Klíčové je dbát na specifické potřeby každého žáka, aby všichni měli možnost postoupit v sociálním žebříčku. Každý také musí mít právo na druhou šanci – pokud se ocitne během života ve slepé uličce, musí dostat možnost bezplatné rekvalifikace. Chceme bezpečné školy. Šikana a diskriminace nemají ve škole místo. Proto je třeba více podporovat školní poradenská pracoviště, díky kterým se učitelé mohou v hodinách věnovat výuce, a ne řešení výchovných problémů.

Výchova a vzdělávání dětí jsou společnou zodpovědností rodiny a společnosti. Podporujeme vytváření motivačních a podpůrných nástrojů (např. bezplatné doučování), které zvýší šanci, že co největší množství rodin své odpovědnosti dostojí. Vzdělávání a výchova tvoří nerozlučnou jednotu. Proto je nutné akcentovat výchovné působení na žáky již od předškolního věku. Chceme, aby škola byla otevřena veřejnosti, propojena s dalšími aktivitami, které souvisí se vzděláváním a poznáváním. Musí být místem, kde žáci získávají vztah k druhým lidem a k přírodě, ke své obci, k vlastní kultuře a umění, k tradicím a ke své mateřštině, zemi i širšímu evropskému a světovému společenství. Důležitou podmínkou uplatnění občanů v současném světě je však i znalost cizích jazyků, proto musí být jejich výuka jednou z priorit vzdělávací soustavy.

Při řízení regionálního školství musí dojít k většímu provázání státních, regionálních a obecních struktur, aby se neprohlubovaly negativní důsledky školské decentralizace v podobě neúměrného zvětšování rozdílů mezi kraji.

Předškolní a základní vzdělávání

Mateřská škola je klíčový stupeň vzdělávání, kde děti získávají základní sociální návyky a dovednosti potřebné pro další úspěšné vzdělávání. V tomto období lze nejnázne vyrovnávat kognitivní a řečové rozdíly i sociokulturní znevýhodnění. Investice do předškolního vzdělávání jsou také nejefektivnější: náklady jsou vzhledem k přínosům v pozdějším věku velmi nízké. Předškolní vzdělávání musí být poskytováno všem dětem bez zbytečných překážek a děti na něj musejí mít zákonný nárok od dvou let. Budeme usilovat o bezplatné předškolní vzdělávání pro všechny děti, aby byla zachována a posílena rovnost přístupu ke vzdělání.

Základní školy jsou páteří vzdělávacího systému. Pokud nemají odpovídající podmínky a nevěnuje se jim dostatečná pozornost, nemůže školství jako celek prospívat. Povinná školní docházka naplňuje základní socializační funkce. Směřuje k rozvoji potenciálu každého jednotlivce bez ohledu na jeho sociokulturní původ, pohlaví či zdravotní stav, aby se mohl stát plnohodnotným členem společnosti, který rozumí a přijímá její hodnoty a pravidla. Tím přispívá k vytvoření společenské shody, bez níž demokracie nemůže fungovat.

Základní vzdělávání má směřovat k vybudování srovnatelně pevných základů pro další studijní, pracovní a životní uplatnění žáků. Každá základní škola musí být zárukou standardu, který otevírá cestu dál. Budeme prosazovat standardy vzdělávání jako základ pro hodnocení výsledků a zpřesníme pravidla, v rámci nichž školy vytvářejí své školní vzdělávací programy. Základní školy musí být systémově podporovány ze strany MŠMT a zřizovatelů v posilování dovedností žáků a v rozšiřování nabídky doplňkových volnočasových aktivit pro děti, a to s nulovými či minimálními náklady pro rodiče. Zvláště ve vyloučených oblastech je žádoucí, aby školy nabízely dětem celodenní program.

Střední všeobecné a odborné vzdělávání

Střední školství je na rozdíl od základního bezprostředně orientováno na další uplatnění absolventů. Je proto zásadní, aby bylo v principu přístupné všem žákům. Obsah středního vzdělávání představuje dynamickou rovnováhu mezi odbornou a všeobecně vzdělávací složkou. Je nutné odolat tlakům, aby bylo jednostranně zaměřeno na hlubší specializované dovednosti. Širší znalostní a dovednostní základna umožňuje absolventům průběžně se přizpůsobovat stále rychlejší změně na trhu práce, což snižuje nezaměstnanost.

V případě odborného vzdělávání budeme klást důraz na co největší horizontální i vertikální propustnost a motivační vztahy se světem práce a podnikatelskou sférou, především při tvorbě rámcových vzdělávacích programů a stanovování nároků u závěrečných zkoušek. Obory musí být pravidelně inovovány, aby v co největší míře odrážely technologické změny i změny požadavků zaměstnavatelů. To bude vyžadovat mnohem pružnější přístup k přehodnocování rámcových vzdělávacích programů i závěrečných zkoušek. Kvalitu vzdělávání chceme podpořit i zapojením odborníků z praxe do výuky.

V rámci odborného a učňovského školství budeme podporovat zavádění prvků duálního systému, tedy úzké spolupráce škol a podniků. Zaměstnavatelé by však měli sdílet odpovědnost za přípravu budoucích zaměstnanců. Budeme finančně zvýhodňovat ty, kteří se této odpovědnosti nezříkají. Úprava sítě středních škol musí odrážet i potřeby trhu práce a musí být zachovány i obory s nízkou kapacitou, a tedy vysokou finanční náročností, které jsou však nezbytné z kulturních a ekonomických důvodů.

Je nutné propojit regionální a celorepublikovou úroveň a vyvažovat aktuální a dlouhodobé hledisko. Budeme usilovat o rozdělení oborů vzdělání do tří základních kategorií: obory plošné, obory regionální, obory republikové. Obory plošné – gymnázia, lycea a vybrané odborné školy, mají pokrývat

plošně všechny regiony tak, aby byly dosažitelné pro každého žáka na dojezdovou vzdálenost. Obory regionální – odborné školy a učiliště reagující na regionální potřeby, budou dostupné na dojezdovou vzdálenost nebo budou nabízeny alespoň jednou veřejnou školou v regionu s odpovídající ubytovací kapacitou. Republikové obory – obory, u kterých je potřeba absolventů pro celou ČR relativně malá, budou vybaveny přiměřenými ubytovacími kapacitami.

ČSSD podporuje celoživotní vzdělávání. Jeho smyslem je umožnit absolventům, aby zvládali měnící se požadavky světa práce. Je třeba usnadnit pružné způsoby vzdělávání a získávání kvalifikací. Z celoživotního vzdělávání uděláme čtvrtý pilíř vzdělávacího systému a budeme podporovat re-kvalifikační programy, přičemž budeme usilovat o větší zapojení středních a vysokých škol. Lidem ze sociálně slabých skupin a jedincům ohroženým sociálním vyloučením nabídneme integrované pracovní, vzdělávací a poradenské programy.

V podnicích je třeba vytvořit prostředí podporující celoživotní vzdělávání zaměstnanců. Podporujeme rozvoj informačních, poradenských a jiných podpůrných struktur pro jednotlivce a organizace, angažující se ve vzdělávání, školení a hledání zaměstnání. Celoživotní vzdělávání se musí týkat i starších generací, protože seniorům nabízí nové možnosti aktivního zapojení do života společnosti. Umožňuje jim držet krok s dobou.

Vysokoškolské vzdělávání, výzkum, vývoj a inovace

Kvalita vysokého školství je ukazatelem úrovně společnosti. Vysoké školy proto musí zůstat otevřené všem nadaným, pilným a odpovědným lidem bez jakýchkoliv sociálních překážek. Prosazujeme veřejné vysoké školství a jsme proti zavedení školného. Naopak, podpoříme systém kvalitního sociálního zabezpečení studentů včetně účinných sociálních stipendií. České vysoké školy jsou nedílnou součástí světového vysokoškolského prostoru, zvláště evropského. Podporujeme internacionalizaci studujících i vyučujících a považujeme ji za ukazatel kvality škol.

Vysoké školy musí reagovat na měnící se svět a modernizovat vzdělávání na základě rovného a veřejného dialogu se zaměstnavateli, kteří však musí sdílet odpovědnost za přípravu budoucích zaměstnanců. To se týká všech oborů, ale především technického vzdělávání vzhledem k dynamickým změnám výrobního i zpracovatelského průmyslu. Bude potřeba klást zvýšený důraz na propojování vysoké odborné kvalifikace, znalosti nových technologií a schopnosti v oblasti řízení a práce s lidmi. Bakalářské studijní programy by měly ve větší míře než dosud zahrnovat i profesně orientované programy provázané s praxí u zaměstnavatelů. Zasadíme se o změnu financování vysokého školství tak, aby lépe zohledňovalo odlišné orientace jednotlivých škol, nabídlo víceletý výhled a bylo jasné propojeno s jejich rozvojem a skutečnými ukazateli jejich kvality.

Současný systém doktorského studia považujeme za překonaný. Doktorská stipendia neodpovídají nárokům, které jsou na interní doktorandy zpravidla kladeny v oblasti vědy a pedagogiky, a tyto nároky nejsou v různých doktorských programech srovnatelné. Zasadíme se o změnu koncepce doktorského studia, včetně zvýšení doktorských stipendií a výhledově zavedení pracovních úvazků na univerzitách pro doktorandské studenty.

Nové vědecké poznatky a inovace jsou zásadním předpokladem pro rozvoj našeho hospodářství, ochranu zdraví obyvatel, zachování životního prostředí a udržitelný rozvoj společnosti. ČSSD si je vědoma této nezastupitelné úlohy vědy a výzkumu a bude všestranně podporovat rozvoj výzkumných institucí a přispívat k dosažení vyšší stability a podmínek pro zkvalitňování českého výzkumu. Kvalitní základní výzkum je nezbytným předpokladem pro kvalitní aplikovaný výzkum i vývoj, bez něhož není možné podporovat ekonomiku založenou na zvyšování přidané hodnoty a na kvalifikovaných pracovních místech. ČSSD proto bude podporovat a stabilizovat základní výzkum a intenzivně podpoří i kvalitní aplikovaný výzkum prováděný v těsné součinnosti a spolupráci s průmyslovou sférou a se zapojením jejich zdrojů.

Budeme posilovat a zkvalitňovat výzkum a vývoj na vysokých školách. I v této oblasti budeme podporovat úzkou spolupráci vysokých škol s praxí, což se týká všech oborů včetně společenských

ných a humanitních. Kvalitní výzkum se musí stát nutnou podmínkou, aby škola mohla provozovat doktorská i magisterská studia. Uznáváme postavení Akademie věd jako veřejné vědecko-výzkumné instituce, která se významným způsobem podílí na základním výzkumu a internacionalizaci českého výzkumu. Podpoříme vznik samostatné, dlouhodobé výzkumné politiky České republiky, které bude podřízeno hodnocení výsledků výzkumu a která bude východiskem pro činnost Grantové agentury ČR a Technologické agentury ČR. ČSSD bude podporovat nárůst objemu institucionálních finančních prostředků s cílem postupné optimalizace poměru institucionální a účelové složky financování výzkumu a tím přispívat ke zvýšení stability výzkumných institucí a jejich vyšší efektivity.

Učitel a další pedagogičtí pracovníci

Kvalita výuky je závislá na kvalitě učitelů. Mnohem větší pozornost je třeba věnovat jejich podpoře, jak v rámci studia, tak celoživotního vzdělávání a metodického vedení přímo ve školách. Jsou to profesionálové, kteří nejlépe znají potřeby svých žáků a ovládají své vyučovací obory i jejich didaktické postupy, a tak se k nim musí přistupovat. Vytvoříme jim podmínky, aby se mohli soustředit na samotné pedagogické působení a budování školní komunity. Budeme pracovat na zvyšování prestiže učitelské profese.

V první řadě je třeba dále navyšovat finanční prostředky určené na platy vyučujících tak, aby dosahovaly minimálně 130 % průměrné mzdy. Obdobně je třeba zajistit důstojné podmínky i pro nepedagogické pracovníky. Budeme dále snižovat administrativní zátěž vedení škol i učitelů a namísto toho podporovat vzájemné předávání zkušeností, celoživotní vzdělávání a metodické vedení ze strany ředitelů škol i zkušenějších kolegů.

Větší pozornost budeme věnovat zkvalitňování pedagogické přípravy na vysokých školách. Nadále budeme trvat na odpovídajícím vzdělání učitelů na základních a středních školách, odmítáme snahy o nové výjimky a snižování potřebné kvalifikace. Vytvoříme podmínky pro rozšíření pedagogické praxe v rámci pregraduální přípravy a pro prohlubování didaktických a psychologických dovedností, včetně hodnotové orientace na rovnost a solidaritu coby klíčové principy v profilu absolventa pedagogických fakult. Budeme systémově podporovat přechod mezi vysokoškolskou přípravou a pedagogickou praxí.

10. Kultura, média a sport

Stát musí vytvářet takové podmínky, ve kterých se lidé mohou plnohodnotně a svobodně rozvíjet v mnoha směrech a s respektem k druhým. Kultura, média a sport nejen formují každodenní život, ale souvisí také s širokou škálou volnočasových aktivit. Jsme přesvědčeni o tom, že by přístup ke kultuře a sportu neměl být omezován různými sociálními, zdravotními a jinými bariérami a že se jejich aktivnímu provozování musí dostat podpory na různých úrovních.

Člověk může tříbit své názory a kultivovat svou osobnost pouze v prostředí, které respektuje právo na názor a svobodu jeho vyjádření ve veřejné debatě. Taková debata se nemůže odehrávat v médiích, která jsou podřízena soukromým či korporátním zájmům, proto klade sociální demokracie mimořádný důraz na zachování veřejnoprávních médií a jejich autonomního postavení.

Kulturní politika a financování kultury

ČSSD vychází z širokého pojetí kultury, kterou v žádném případě není možné redukovat jen na umění. Kultura v mnoha svých projevech prostupuje celou společnost a dává jí základní kontury v každodenním životě. Spojuje komunitu a vytváří hodnotový rámec pro její další rozvoj. Kultura proto souvisí se vzděláním a tvůrčí činností, veřejným prostorem, jazykem, historickou pamětí a obecně se společenskými hodnotami. Je duchovním i materiálním pokladem, který se stále rozvíjí

a předává z generace na generaci. I proto její význam stoupá v době velkých změn. Cílem kulturní politiky na všech úrovních musí být otevření prostoru pro reflexi a otevřený dialog. Rozvoj kultury přináší společnosti prospěch, který je často neměřitelný, ale z dlouhodobé perspektivy naprosto nenahraditelný.

ČSSD respektuje tvůrčí svobodu a podporuje účast občanské společnosti na vytváření kulturní politiky. Stát nese odpovědnost za vytváření podmínek, ve kterých se kultura může rozvíjet. Spolu se samosprávami a dalšími subjekty se podílí na jejím financování. Veřejné financování kultury umožňuje její autonomní rozvoj bez potřeby podřizovat se krátkodobé vidině zisku. Právní rámec pak musí vyvažovat autorská práva a veřejnou dostupnost kultury. Měl by umožnit širokou účast na kulturní produkci a také umožnit zasáhnout, pokud se kulturní tvorba stane nástrojem šíření nedemokratických idejí a názorů, které nejsou slučitelné s Listinou základních práv a svobod či zákony České republiky.

ČSSD považuje úroveň financování kultury za výraz toho, jak si společnost a její politická reprezentace váží kulturního dědictví a tvůrčí činnosti směřující k rozvoji a kultivaci života společnosti. ČSSD bude dlouhodobě prosazovat, aby výdaje na kulturu dosahovaly alespoň jednoho procenta veřejných výdajů. Veřejné financování kultury se má primárně zaměřit na podporu těch součástí kultury, které nemohou být úspěšné komerčně, a na kultivované udržování hmotných a nehmotných památek minulosti. Má také za cíl podpořit co nejširší dostupnost kulturních hodnot a statků, včetně bezplatného přístupu, který snižuje práh dostupnosti i pro ohrožené skupiny občanů.

ČSSD také podpoří hledání dalších nástrojů, jak zvýšit objem prostředků investovaných do kultury a kulturních aktivit. Jako jeden z možných nástrojů vnímá daňové asignace a také vyvážené zapojení prostředků státu, krajů a obcí. Pro zapojení soukromého sektoru do financování kulturních aktivit společně s veřejnými prostředky je třeba vytvořit lepší regulační rámec, který bude v takových případech garantovat zachování veřejného zájmu.

Význam kultury pro společnost se dlouhodobě neodráží v mzdových poměrech v této oblasti, platy pracovníků v kultuře patří dnes mezi nejhorší ve veřejném sektoru. ČSSD bude prosazovat rychlejší růst platů ve veřejně spravovaných kulturních institucích, a také lepší úpravu veřejnoprávních institucí v kultuře, díky které bude možné lepší finanční, organizační a tvůrčí plánování.

Tradice a kulturní dědictví

ČSSD považuje za součást kulturního dědictví nejen umělecká díla, ale i širší literární odkaz, lidovou slovesnost, folklór, zvyky a životní styl, tradiční řemeslné činnosti a dovednosti, historické památky nemovitě i movitě a historická sídla. Kulturní dědictví je na mnoha místech součástí svébytné regionální a místní identity. ČSSD proto podporuje výzkum, uchovávání, komplexní ochranu a prezentaci kulturního dědictví v muzeích, galeriích, knihovnách, veřejném prostoru či ostatních institucích a jejich financování z veřejných rozpočtů. Dbát je nutné i o instituce pro péči o kulturní dědictví všech národnostních menšin a etnik žijících v ČR.

ČSSD považuje veřejný prostor za místo, které se významně podílí na vytváření a udržování společenské a kulturní identity. Politika zaměřená na kulturu by proto měla aktivně přispívat ke kultivaci veřejného prostoru. V první řadě je třeba bránit veřejný prostor před jeho privatizací, a zajistit tak všem veřejný prostor jako místo pro trávení volného času. ČSSD podporuje také otevřené soutěže na umělecké realizace ve veřejném prostoru nebo umožnění krátkodobého využití veřejných prostranství pro umělecké aktivity. Samozřejmou podmínkou na místní úrovni je zapojení veřejnosti do rozhodování o využití veřejného prostranství pro kulturní účely a respektování místních specifik a historických odkazů. Stát by si měl ponechat vlastnictví významných kulturních památek, které v současné době spravuje, a zajistit jejich další rozvoj.

ČSSD podporuje uchování regionálních specifík kulturní krajiny a podporuje tvorbu v široké diskuzi vytvářených koncepcí její ochrany a citlivého rozvoje. Česká republika má jako země s jednou z největších koncentrací kulturních památek v Evropě v tomto ohledu co nabídnout i na mezinárodní úrovni. ČSSD proto usiluje o podporu udržitelného cestovního ruchu, který nenávratně nemění místní komunity, ekosystémy a biosféru, ve všech regionech. ČSSD bude prosazovat to, aby část příjmů cestovního ruchu plynula přímo na památkovou péči a opravu kulturních památek. ČSSD bude podporovat cílenou propagaci a prezentaci českého kulturního dědictví i současné umělecké tvorby v zahraničí, protože chápe kulturu jako významný faktor nejen turistického ruchu, ale i jako důležitý faktor prezentace státu.

Digitální technologie do budoucna umožní zpřístupnění většiny kulturního dědictví celému světu. ČSSD proto podporuje inventarizaci a digitalizaci galerijních a muzejních sbírek i významných archivních fondů, stejně jako digitalizaci knihoven. Digitální technologie též posílí ochranu vzácných kulturních památek. Veřejná prezentace digitalizovaných sbírek povede k univerzálnímu zpřístupnění odkazu české historie, kultury a písemnictví, což umožní začlenit je i do evropských a globálních vzdělávacích aktivit.

S kulturním dědictvím a kulturou úzce souvisí i myšlenka kulturní integrace menšin založená na toleranci ke kulturním odlišnostem za předpokladu respektování zákonů a obecně uznávaných pravidel. Úspěšná může být pouze taková integrace, která je založena na vzájemné ochotě k nekonfliktnímu soužití.

Dostupná kultura a její rozvoj

ČSSD vnímá jako problém rozevírající se nůžky mezi centrem a periferií, které se projevují i v oblasti kultury. Současná podoba pokračujícího urbanismu a demografických změn totiž vede ke zvyšování koncentrace kulturních aktivit a institucí ve velkých a bohatých sídlech, zatímco v malých obcích, ve venkovských regionech, odlehlých nebo ekonomicky zatížených sídlech se podmínky pro udržení a rozvoj kulturních aktivit stále zhoršují. Nerovnost mezi centrem a periferií se projevuje nejen v dostupnosti kultury obecně, ale také v její kvalitě. Proto se politická debata nemůže zcela oprostít od diskuse o kvalitě kulturní produkce, jakkoliv plošné hodnocení kvality nemůže být primárním cílem kulturní politiky. Kvalitní kultura by měla být dostupná všude, stejně tak jako by se měly všude otevřít možnosti pro její aktivní provozování. Pro ČSSD je také důležitá podpora co nejširší dostupnosti kulturních hodnot a statků a otevření cesty k aktivnímu provozování kultury všem, kteří o to mají zájem. Zde je klíčové odstraňování společenských, sociálních, zdravotních či jiných bariér.

ČSSD proto považuje za potřebné nastavit rámec spoluodpovědnosti mezi státem, kraji a obcemi, jehož cílem bude stabilizovat dostupnost kulturních institucí a kulturních aktivit z pohledu regionů a zajistit jejich další rozvoj. Díky tomu bude jasně definována spolupráce místních kulturních institucí – knihoven, divadel, hudebních orchestrů, muzeí a galerií, které jsou obvykle nejdůležitějšími články sítě kulturních zařízení. Bude tím také zakotvena spolupráce mezi velkými a malými sídly a též spolupráce na úrovni regionů a státu.

Potřeba dostupnosti a kvality se týká i uměleckého vzdělávání. ČSSD považuje za významný faktor rozvoje kultury především rozšíření sítě základních uměleckých škol, protože umělecké vzdělávání chápe mimo jiné i jakou důležitou prevencí negativních společenských jevů. Dále jí jde o podporu středního a vysokého uměleckého školství.

Pro udržení dostupné kultury na regionální úrovni je podstatná i spolupráce s dalšími partnery z řad veřejných institucí (univerzity, regionální televizní stanice či rozhlasová studia) a občanské společnosti. Podpora rozvoje kultury na úrovni regionu má kombinovat různé nástroje, včetně přímé finanční podpory.

Kvalitní média

Mediální prostředí je součástí společenského, kulturního i politického prostoru. Média jsou také mocenským nástrojem, a proto koncentrace mediální moci v soukromých rukou poškozují demokracii. ČSSD podpoří takové mechanismy, které zabrání prorůstání ekonomické, mediální a politické moci.

I mediální prostředí musí podléhat regulačnímu rámci, který nebude omezovat svobodu médií. Dnešní mediální realita skrývá řadu vážných nebezpečí pro rozvoj i samotné uchování demokratického charakteru společnosti. Strategie „public relations“ nahrazují v mnoha případech objektivní informace. Moc multimediálních nástrojů v rukou lobbistických skupin spolu s jejich agresivní dominancí na mediálním trhu je hrozbou pro demokracii. Jedním ze způsobů ochrany před mediální manipulací je poskytování ověřených a vyvážených informací veřejnoprávními médii. Proto ČSSD podporuje zvyšování ochrany médií veřejné služby před snahami o jejich privatizaci včetně zajištění jejich ekonomické stability a nezávislosti financování.

V rámci obrany demokratických hodnot podporuje ČSSD nové typy sdělovacích prostředků, tzv. komunitní média, jež by měla být nezávislá, odpovědná dané komunitě a fungovat v zájmu veřejnosti a občanské společnosti. Cílem je podpora různorodosti mediálního obsahu, sociálního začleňování, náprava představ šířených masovými médii o společenských skupinách ohrožených vyloučením či vtahování občanů do demokratických procesů.

Je také třeba zlepšovat schopnost občanů orientovat se v mediálním světě, tedy tzv. mediální gramotnost. ČSSD podpoří v rámci povinného i celoživotního vzdělávání výuku dovedností, které lidem umožňují bezpečné a efektivní využívání médií, rozvoj kritického myšlení a posilování konceptu občanství, obranu před nenávistným a násilným obsahem či vnuceným spotřebním návykům, posilování kulturních a hodnotových vzorců a společenskou toleranci.

Tělovýchova a sport

Tělovýchovu a sport ČSSD chápe jako veřejnou službu – součást sociálního státu a zajišťování sociálních jistot pro občany. Sport výrazně pomáhá při formování životních postojů i hodnotové orientace dětí a mládeže. Pohybová gramotnost tvoří nezbytnou součást kvalitní výchovy dětí, patří do základu všeobecné vzdělanosti. Sport se stává též významným nástrojem všestranného rozvoje osobnosti a účelného využívání volného času, zejména v boji proti závislosti na drogách a proti jiným negativním jevům. Tělovýchova a sport jsou i důležitým nástrojem pro začleňování menšin, vytváření soudržné a solidární společnosti a prostředkem pro chápání a uznávání jinakostí ve společnosti.

Proto ČSSD jednoznačně podporuje programy na podporu rozvoje pohybové gramotnosti již od předškolního vzdělávání, neboť pohybová gramotnost je jedním z významných nástrojů pro dosahování vysoké produktivity práce, zručnosti, obratnosti a odolnosti proti stresu z pracovního vypětí. Zvyšuje územní i profesní mobilitu a adaptabilitu pracovní síly a zaměstnatelnost lidí. Je nezastupitelná při budování bezpečnostní a obranné strategie státu a patří nepochybně do okruhu dovedností a společenského vědění.

Výdaje státu na pohybové aktivity patří mezi sociální výdaje vynakládané na budování sociálního systému, snižují absenci a fluktuaci pracovní síly, zvyšují možnost zaměstnatelnosti lidí ve věku nad 50 let a snižují výdaje na zdravotní péči. Pohybové aktivity jsou také významným nástrojem komunikace v procesech vzájemného uznávání občanů a národů. Tvoří nezbytnou složku zdravotní prevence a neopominutelnou součást moderní zdravotní politiky státu.

Financování sportu

ČSSD považuje za nutné vytvořit ucelený a propojený systém podpory tělovýchovy a sportu. Tato podpora musí být adresně zacílena na co nejkonkrétnějšího příjemce a musí být podpořena příslušnými legislativními, finančními a institucionálními nástroji, a to jak na úrovni celostátní, tak i na úrovni krajů a obcí.

Cílem podpory musí být i financování těch součástí rozvoje pohybových aktivit, které nemohou být komerčně úspěšné. Ve zvýšené míře je třeba poskytovat a aktivně nabízet zprostředkování pohybových aktivit pro všechny věkové skupiny bezplatně. Pro sport chce ČSSD zajistit dostatečné veřejné zdroje a odpovídající ohodnocení těm, kteří se starají o mládež a svůj čas věnují rozvoji sportu a tělovýchovy. Jedním ze základních zdrojů výdajů na sport ze státního rozpočtu by měly být příjmy z loterií a sázkových her. Nezbytné je také zdokonalení systému a tréninkových podmínek sportovních středisek státní sportovní reprezentace a talentované mládeže. ČSSD podporuje koncepční dotační politiku státu, krajů a obcí zaměřenou jak na podporu vlastní sportovní činnosti a pohybových aktivit sportovců, sportovních svazů i sportovních organizací, tak na údržbu, rekonstrukci, výstavbu a rozvoj sportovišť a komplexů pro každodenní systematickou činnost milionů aktivních sportovců i široké veřejnosti.

Lepšímu financování sportu pomohou taková opatření státu, která podpoří daňové asigance právnických i fyzických osob, zvýší společenskou odpovědnost firem, které získávají veřejné zakázky apod. Tato opatření mohou být účinným motivačním prvkem lokálního i celostátního sportovního dění v budování komunitní společnosti.

Závěr

Dlouhodobý program ČSSD definuje sociálně demokratickou vizi dalšího rozvoje České republiky. Stanoví hlavní cíle, o které bude sociální demokracie usilovat jako politická strana na všech úrovních svého působení.

Jeho základem zůstávají i v 21. století hodnoty svobody, spravedlnosti a solidarity. ČSSD nadále bude hájit sociální stát a veřejné služby před privatizací a demontáží. Zůstává stranou pro pracující, chce být garantem spravedlivého odměňování a důstojných podmínek života i pro ty, kteří na cestě životem čelí znevýhodnění. ČSSD zůstává stranou proevropsky smýšlející, stranou, která usiluje o stabilní Českou republiku v bezpečné Evropě.

Současná společnost čelí velkým změnám, za kterými často stojí globální trendy – stále se prohlubující nerovnost ve společnosti, konec pojetí mezinárodní a zahraniční politiky jako černobílého zápasu dobra se zlem, mezinárodní hrozba terorismu, změny v komunikaci a rozsáhlé změny v průmyslu, energetice, dopravě a jiných oblastech, které jsou vyvolané digitalizací, demografickým stárnutím a migrací.

ČSSD bude usilovat o to, aby tyto výzvy Česká republika zvládla a aby zůstala svými hodnotami, společenskou soudržností, demokratickým uspořádáním i ekonomickým modelem dobrým domovem pro všechny občany. ČSSD zakládá svůj program na hodnotách, na kterých byla před téměř sto lety založena naše moderní státnost, a za svůj prvořadý úkol si klade úspěšnou budoucnost naší země.

